

grudzień **2012**

WSPÓŁPRACA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO Z PODMIOTAMI EKONOMII SPOŁECZNEJ W MAŁOPOLSCE

Patrycja Antosz
Anna Szczucka
Seweryn Krupnik

Spis Treści

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW	3
WPROWADZENIE	4
1. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ	6
1.1. INFORMACJE O ANALIZOWANYCH JEDNOSTKACH.....	6
1.2. WSPÓŁPRACA Z PES I DZIAŁANIA JST	6
1.3. STRATEGIA JST	8
1.4. KLAUZULE SPOŁECZNE W ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH	9
1.5. PODSUMOWANIE NAJWAŻNIEJSZYCH RÓŻNIC MIĘDZY JST	10
1.6. ZESTAWIENIE WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW UJĘTYCH W ZAŁOŻENIACH WIELOLETNIEGO PLANU	14
2. REKOMENDACJE	16
3. METODOLOGIA I ANALIZA WYNIKÓW BADANIA	18
GMINY	19
POWIATY	21
SCHEMAT ANALIZOWANYCH OBSZARÓW.....	21
4. INFORMACJE O ANALIZOWANYCH JEDNOSTKACH	23
5. WSPÓŁPRACA Z PES I DZIAŁANIA JST	24
WSPÓŁPRACA Z PES.....	24
POTENCJAŁ PES DO WSPÓŁPRACY W ZAKRESIE USŁUG UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ.....	26
OBSZARY WSPÓŁPRACY JST I PES	30
OBSZARY WSPÓŁPRACY JST I PES W JEDNOSTKACH GMINNYCH	33
OBSZARY WSPÓŁPRACY JST I PES W JEDNOSTKACH POWIATOWYCH.....	35
FORMY WSPÓŁPRACY JST I PES	36
FORMY WSPÓŁPRACY JST I PES W JEDNOSTKACH GMINNYCH	38
FORMY WSPÓŁPRACY JST I PES W JEDNOSTKACH POWIATOWYCH.....	41
TYPY PES, Z KTÓRYMI WSPÓŁPRACUJĄ JST.....	43
TYPY PES, Z KTÓRYMI WSPÓŁPRACUJĄ GMINNE JST	44
TYPY PES, Z KTÓRYMI WSPÓŁPRACUJĄ POWIATOWE JST.....	46
OCENA EFEKTÓW WSPÓŁPRACY Z PES.....	47
OCENA EFEKTÓW WSPÓŁPRACY WŚRÓD GMINNYCH JST.....	48
OCENA EFEKTÓW WSPÓŁPRACY WŚRÓD POWIATOWYCH JST	49
6. STRATEGIA JST	50
WYMIAR DOKUMENTACJI STRATEGICZNEJ	50
WYMIAR FINANSOWY	53
7. STOSOWANIE KLAUZUL SPOŁECZNYCH W ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH	55
POWODY NIESTOSOWANIA KLAUZUL SPOŁECZNYCH.....	57
SPIS ILUSTRACJI	60

Wykaz Używanych Skrótów

JST – jednostka samorządu terytorialnego

PES – podmiot ekonomii społecznej

RPW – Roczny plan współpracy z organizacjami pozarządowymi

SRL – Strategia rozwoju lokalnego

Wprowadzenie

Niniejszy raport sporządzono na podstawie wyników badania "Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej w Małopolsce" na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej (ROPS) w Krakowie.

Badanie zostało zrealizowane przez Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego na podstawie koncepcji opracowanej wspólnie przez zespół z Uniwersytetu Jagiellońskiego i ROPS w Krakowie.

Badaniem objęto wszystkie jednostki samorządów terytorialnych na poziomie gmin i powiatów z terenu Małopolski w celu zdiagnozowania stanu współpracy tych jednostek z podmiotami ekonomii społecznej w województwie małopolskim oraz dokonania charakterystyki tej współpracy pod kątem kluczowych aspektów takich jak: zasięg współpracy, jej formy i obszary czy zadowolenie z efektów zrealizowanych działań.

Celem badania było również opisanie współpracy tych podmiotów przy wykorzystaniu wskaźników realizacji celów sformułowanych w założeniach małopolskiego ***Wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie***. Badanie wpisuje się bowiem w wachlarz komplementarnych narzędzi¹ zasilających wskaźniki umożliwiające ocenę stanu realizacji działań na rzecz wzmocnienia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w regionie.

Warty podkreślenia jest jeszcze inny wymiar badania, który wiąże się z obowiązującym systemem sprawozdawczości z realizacji programów współpracy. Niniejsze badanie jest propozycją w kierunku standaryzacji tego systemu, który umożliwi agregację pozyskiwanych informacji, a w rezultacie kompletny i wyczerpujący opis tego obszaru. Obecne przepisy bowiem regulują relacje między sektorem samorządowym a organizacjami pozarządowymi, ale nie przedstawiają wytycznych umożliwiających standaryzację zakresu i charakteru danych dotyczących: współpracy JST z organizacjami

¹ Por. źródła zasilania wskaźników wymienione w opracowanym dla Małopolski ***Wieloletnim regionalnym planie działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie***.

pozarządowymi, zapisów o instrumentach ES w dokumentach strategicznych jednostek oraz stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych. Tymczasem ujednolicenie sposobu i zakresu przekazywanych danych byłoby niewątpliwie użyteczne zarówno z punktu widzenia krajowego systemu sprawozdawczości w tym obszarze, jak i umożliwiłoby dokonywanie analiz i porównań na poziomie regionalnym.

Wyniki badania przedstawione zostały w trzech rozdziałach. Pierwszy – najbardziej obszerny – koncentruje się na charakterystyce współpracy z PES. Opisane zostały w nim zagadnienia dotyczące m.in. typów podmiotów, z którymi współpraca jest nawiązywana, obszarów, w których ma miejsce, jej form czy zadowolenia z efektów podejmowanych działań. Drugi rozdział dotyczy strategicznych działań w ramach organów samorządowych, takich jak opracowywanie planów współpracy czy uwzględnianie stosownych zapisów w dokumentach strategicznych jednostki. Ostatni rozdział odnosi się do wąskiego, ale istotnego zagadnienia powszechności stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych, znajomości ich zasad i powodów, dla których to narzędzie nie jest wykorzystywane w praktyce części jednostek samorządowych. Wyniki badania poprzedzone zostały streszczeniem najważniejszych wyników badania, wynikającymi z nich rekomendacjami oraz kluczowymi informacjami w zakresie metodologii przeprowadzonego badania.

1. Podsumowanie wyników badań

1.1. Informacje o analizowanych jednostkach

- W badaniu wzięło udział małopolskich 190 jednostek samorządu terytorialnego :
 - 118 gmin wiejskich,
 - 45 gmin miejsko-wiejskich,
 - 12 gmin miejskich,
 - 15 powiatów.
- Stanowią one 95 % wszystkich gminnych i powiatowych JST w Małopolsce.

1.2. Współpraca z PES i działania JST

Współpraca z PES

- Prawie wszystkie przebadane jednostki samorządu terytorialnego współpracowały w 2012 roku z przynajmniej jednym PES. Współpracę taką odnotowano w przypadku 168 gminnych i 15 powiatowych jednostek samorządowych. Spośród 175 przebadanych jednostek 7 nie podejmowało współpracy z PES głównie z powodu braku tego typu podmiotów w gminie. Jednostki te to głównie przedstawiciele małopolskich gmin wiejskich.

Potencjał PES do współpracy w zakresie usług użyteczności publicznej

- Potencjał PES do współpracy jest zróżnicowany w zależności od gminy. W 29 małopolskich gminach nie występowały PES, które wykonywałyby zadania z zakresu użyteczności publicznej w najważniejszych jej dziedzinach². Najmniejszy potencjał do współpracy po stronie PES występuje w gminach wiejskich. W największym bowiem odsetku gmin tego typu nie znajdują się PES aktywne w

² za najważniejsze obszary działalności uznane zostały: usługi opiekuńcze i opieka nad osobami zależnymi, usługi edukacyjne, organizacja czasu wolnego, działania na rzecz bezpieczeństwa, wsparcie specjalistyczne poradnictwo i opieka medyczna, dożywianie osób w trudnej sytuacji życiowej.

zakresie w/w dziedzin, a obecne tam PES działają w zakresie stosunkowo małej liczby obszarów.

Obszary współpracy

- W 2012 roku współpraca jednostek samorządu terytorialnego, niezależnie od typu, najczęściej odbywała się w dziedzinie sportu, turystyki i rekreacji (153 gminne JST, 12 powiatowych JST). Organizacją czasu wolnego najczęściej zajmują się także obecne w gminach PES (123 gminne JST). Inne popularne obszary współpracy to kultura i sztuka (94 gminne JST, 12 powiatowych JST) oraz pomoc społeczna i socjalna (79 gminnych JST, 11 powiatowych JST).

Formy współpracy

- W Małopolsce współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej w 2012 roku najczęściej odbywała się w formach:
 - wzajemnego informowania się o planowanych działaniach (143 gminne JST, 13 powiatowych JST), oraz
 - wspierania PES w realizacji zadań publicznych wraz z udzielaniem dotacji na finansowanie realizacji tych zadań (142 gminne JST, 13 powiatowych).
- W gminach miejskich oraz w gminach miejsko-wiejskich częściej niż w gminach wiejskich wykorzystywano w 2012 roku formę kooperacji jaką są konsultacje projektów aktów normatywnych dotyczących realizowanych zadań publicznych oraz tworzono lub kontynuowano pracę wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym.
- Najmniej popularnymi formami współpracy we wszystkich typach JST okazały się: zlecenie umów o wykonanie inicjatywy lokalnej podmiotom ekonomii społecznej oraz udzielanie pożyczek, gwarancji lub poręczeń organizacjom pozarządowym na realizację zadań w sferze pożytku publicznego.

Typy PES, z którymi współpracowały JST

- W Małopolsce w 2012 roku jednostki samorządu terytorialnego najczęściej współpracowały z klubami sportowymi (164 gminne JST, 13 powiatowych JST) oraz stowarzyszeniami (143 gminne JST, 14 powiatowych JST). Najrzadziej

natomiast partnerami kooperacji były spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością działające nie dla zysku.

- W gminach miejskich i miejsko-wiejskich częściej partnerami do kooperacji były związki kościelne i wyznaniowe, fundacje oraz kluby integracji społecznej. Małopolskie gminy miejskie częściej niż pozostałe JST współpracowały w 2012 roku ze spółdzielniami socjalnymi. Dla jednostek powiatowych, w porównaniu z jednostkami gminnymi, częściej partnerami kooperacji były warsztaty terapii zajęciowej oraz fundacje.

Zadowolenie z efektów współpracy z PES

- Przedstawiciele jednostek samorządowych współpracujący z podmiotami ekonomii społecznej w 2012 roku są na ogół zadowoleni z efektów kooperacji. Negatywna ocena efektów współpracy zdarzała się w pojedynczych przypadkach.

1.3. Strategia JST

Wymiar dokumentacji strategicznej

- Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, którzy wypełniali ankietę stosunkowo często nie posiadali wiedzy czy w obowiązujących strategiach rozwiązywania problemów społecznych oraz w obowiązujących strategiach rozwoju lokalnego zawarte są zapisy na temat stosowania instrumentów ekonomii społecznej. Miało to miejsce w przypadku 60 gminnych JST i 7 powiatowych JST dla strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz w przypadku 55 gminnych JST i 5 powiatowych JST dla strategii rozwoju lokalnego. Spośród przebadanych jednostek posiadających takową wiedzę 73 gminne oraz 5 powiatowych jednostek samorządu terytorialnego posiadało zapisy dot. ES w strategiach rozwiązywania problemów społecznych, a 51 gminnych jednostek samorządowych i 4 powiatowe jednostki samorządu lokalnego w strategiach rozwoju lokalnego obowiązujących w 2012 roku. Znacznie pełniejszą wiedzę przedstawiciele JST dysponowali w odniesieniu do rocznych planów współpracy z organizacjami pozarządowymi. W 146 gminach dokumenty te zawierały zapisy

uwzględniające możliwość zlecenia zadań publicznych do realizacji podmiotom ekonomii społecznej i/lub wspierania tychże podmiotów w realizacji wymienionych zadań. Zapisy te znajdowały się także w dokumentach 12 samorządowych jednostek powiatowych, nie uwzględniono ich natomiast w rocznych planach współpracy z NGO 11 jednostek gminnych i 2 jednostek powiatowych.

Wymiar finansowy

- W 2012 roku środki przeznaczone na realizację inicjatyw lokalnych zabezpieczone zostały w budżetach 69 gminnych oraz w budżetach 3 powiatowych jednostek samorządowych. Brak jest natomiast informacji o sytuacji w 41 jednostkach gminnych i 7 jednostkach powiatowych, w tym odpowiednio w 30 i w 2 z powodu niewiedzy przedstawicieli organów, którzy wzięli udział w badaniu.
- Częściej stosowanym wśród gmin rozwiązaniem było zabezpieczanie w budżecie środków na realizację funduszy sołeckich. W 2012 roku większość jednostek gminnych (104 JST) zabezpieczyła tego rodzaju środki w swoich budżetach.
- Sytuacja jednak różniła się w zależności od rodzaju gminnej jednostki administracyjnej. Zadanie to zostało bowiem wykonane w ponad 60% gmin wiejskich oraz wiejsko miejskich. Jednak w przynajmniej połowie gmin miejskich (7 JST) nie zdecydowano się na zabezpieczenie tego typu środków. Może to wynikać z faktu, iż gminy miejskie częściej decydują się na zabezpieczanie środków budżetowych na realizację funduszy dzielnicowych.

1.4. Klauzule społeczne w zamówieniach publicznych

- W 2012 roku w Małopolsce niewielka liczba jednostek samorządu terytorialnego zdecydowała się na stosowanie klauzul społecznych w zlecanych przez siebie zamówieniach publicznych. Wśród badanych podmiotów jedynie 5 jednostek gminnych stosowało klauzule społeczne (w tym 4 gminy wiejskie).

- Zastosowane klauzule społeczne dotyczyły: dożywiania dzieci i młodzieży szkolnej, opieki nad osobami starszymi, opieki społecznej oraz zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu. Jednak jedynie w przypadkach 3 jednostek samorządu terytorialnego zgłosił się przynajmniej 1 podmiot, który skorzystał z zamieszczonej klauzuli.
- Głównymi powodami, dla których nie stosowano klauzul społecznych w zlecanych zamówieniach publicznych były brak wystarczających informacji o tym jak w praktyce stosować klauzule społeczne (71 gminnych JST, 8 powiatowych JST) oraz niejasność przepisów i obawa przed ich błędną interpretacją (53 gminnych JST, 4 powiatowe JST). Dodatkowo w 48 gminach i 4 powiatach brakowało wykonawców, którzy mogliby skorzystać z takiej klauzuli.

1.5. Podsumowanie najważniejszych różnic między JST

Poniższa tabela podsumowuje najważniejsze różnice pomiędzy kategoriami JST objętymi badaniem. Dla każdej kategorii wskazano cechy dla niej specyficzne. Tabela ma charakter orientacyjny. Źródła dokładniejszych danych przedstawiono w ostatniej kolumnie.

Cecha	Powiat	Gmina wiejska	Gmina miejska	Gmina miejsko-wiejska	Więcej informacji
Liczebność podmiotów, które wzięły udział w badaniu	15	118	12	45	
Obszar współpracy z PES	Część: kultura i sztuka; edukacja i wychowanie, ochrona zdrowia; rynek pracy i aktywizacja zawodowa Rzadziej: sport, turystyka, rekreacja	Część: sport, turystyka, rekreacja Rzadziej: kultura i sztuka; edukacja i wychowanie; pomoc społeczna i socjalna; ochrona zdrowia; ochrona środowiska	Część: pomoc społeczna i socjalna; kultura i sztuka; ochrona zdrowia; ochrona środowiska; działania na rzecz osób w wieku emerytalnym Rzadziej: sport, turystyka, rekreacja; animowanie działań wspólnot lokalnych	Część: sport, turystyka, rekreacja; kultura i sztuka; animowanie działań wspólnot lokalnych; ochrona środowiska	Tabela 4 Wykres 7
Forma współpracy z PES	Część: Utworzenie prac wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym Rzadziej: Wzajemne informowanie się o działalności Wspieranie PES w realizacji zadań publicznych (wraz z udzieleniem dotacji) Wsparcie lokalowe na preferencyjnych warunkach Konsultacje projektów aktów normatywnych (działalność statutowa organizacji) Konsultacje projektów aktów normatywnych (zadania publiczne) Umowy partnerstwa w celu	Część: Powierzenie PES realizacji zadań publicznych (wraz z udzieleniem dotacji) Rzadziej: Utworzenie prac wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym Umowy partnerstwa w celu wspólnej realizacji projektów	Część: Utworzenie prac wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym Umowy partnerstwa w celu wspólnej realizacji projektów Rzadziej: Powierzenie PES realizacji zadań publicznych (wraz z udzieleniem dotacji)	Część: Wspieranie PES w realizacji zadań publicznych (wraz z udzieleniem dotacji); Konsultacje projektów aktów normatywnych (działalność statutowa organizacji) Powierzenie PES realizacji zadań publicznych (wraz z udzieleniem dotacji) Utworzenie prac wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym Umowy partnerstwa w celu wspólnej realizacji projektów	Tabela 5 Wykres 9

Cecha	Powiat	Gmina wiejska	Gmina miejska	Gmina miejsko-wiejska	Więcej informacji
	wspólnej realizacji projektów Udzielanie pożyczek etc. na realizację zadań w sferze pożytku publicznego Umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej				
Typ podmiotu, z którym współpracują	Częściej: organizacje kościelne i związki wyznaniowe; stowarzyszenia JST warsztaty terapii zajęciowej, fundacje Rzadziej: Kluby sportowe; kluby integracji społecznej; zakłady aktywności zawodowej; spółki akcyjne i spółki z o. o. działające nie dla zysku	Częściej: kluby sportowe Rzadziej: Stowarzyszenia; organizacje kościelne i związki wyznaniowe; warsztaty terapii zajęciowej; fundacje; kluby integracji społecznej; spółdzielnie socjalne; centra integracji społecznej	Częściej: kluby integracji społecznej, spółdzielnie socjalne; organizacje kościelne i związki wyznaniowe; centra integracji społecznej; zakłady aktywności zawodowej Rzadziej: stowarzyszenia; warsztaty terapii zajęciowej; spółki akcyjne i spółki z o. o. działające nie dla zysku	Częściej: kluby sportowe; stowarzyszenia; organizacje kościelne i związki wyznaniowe; warsztaty terapii zajęciowej; fundacje; centra integracji społecznej; spółki akcyjne i spółki z o. o. działające nie dla zysku Rzadziej: zakłady aktywności zawodowej	Tabela 6; Wykres 11
Obecność zapisów dotyczących stosowania instrumentów ekonomii społecznej w strategiach rozwiązywania problemów	rzadziej	częściej	rzadziej	rzadziej	Wykres 14

Cecha	Powiat	Gmina wiejska	Gmina miejska	Gmina miejsko-wiejska	Więcej informacji
społecznych					
Obecność zapisów dotyczących zlecenia zadań publicznych do realizacji podmiotom ekonomii społecznej w rocznych planach współpracy z organizacjami pozarządowymi.	rzadziej	częśćcziej	częśćcziej	częśćcziej	Wykres 16
Zabezpieczenie w budżecie środków na realizację inicjatyw lokalnych według typu JST	rzadziej	częśćcziej	częśćcziej	częśćcziej	Wykres 17

1.6. Zestawienie wartości wskaźników ujętych w założeniach Wieloletniego Planu

	Wskaźnik	Wartość wskaźnika na podstawie badań „Współpraca Jednostek Samorządu Terytorialnego Z Podmiotami Ekonomii Społecznej W Małopolsce” 2012
Funkcja ekonomii społecznej: Dostarczanie usług deficytowych	Odsetek przedstawicieli JST odpowiadających pozytywnie na pytanie: „Czy PES w mojej gminie realizują działania w zakresie usług użyteczności publicznej?”	142 gminy (78%)³
Cel szczegółowy 1: Wsparcie trwałego rozwoju społeczności lokalnych w oparciu o inicjatywy ekonomii społecznej	Liczba gmin i powiatów, które włączyły zapisy o stosowaniu instrumentów ES do lokalnych strategii rozwoju lokalnego i/lub strategii rozwiązywania problemów społecznych	strategie rozwoju lokalnego ⁴ : 51 gmin 4 powiaty strategie rozwiązywania problemów społecznych ⁵ : 73 gminy 5 powiatów
	Liczba gmin, które w budżecie zabezpieczyły środki finansowe na realizację inicjatyw lokalnych	69 gmin⁶
Cel szczegółowy 3: Stabilna, nakierowana na wzmocnienie	Liczba JST, które zastosowały zlecenie zadań publicznych z zastosowaniem klauzul	5 gmin 0 powiatów⁷

³ podano odsetek ze wszystkich gmin w Małopolsce. Odsetek rzeczywisty może być większy, gdyż od 11 gmin nie pozyskano informacji. W 29 gminach natomiast nie występowały PES realizujące zadania z głównych obszarów użyteczności publicznej.

⁴ liczba gmin i powiatów może być wyższa, lecz nie uzyskano informacji od 66 gmin (w tym od 55 z powodu niewiedzy osoby wypełniającej ankietę) oraz od 10 powiatów (w tym od 5 z powodu niewiedzy osoby wypełniającej ankietę).

⁵ liczba gmin i powiatów może być wyższa, lecz nie uzyskano informacji od 71 gmin (w tym od 60 z powodu niewiedzy osoby wypełniającej ankietę) oraz od 11 powiatów (w tym od 7 z powodu niewiedzy osoby wypełniającej ankietę).

⁶ liczba gmin może być wyższa, lecz nie uzyskano informacji od 41 gmin (w tym od 30 z powodu niewiedzy osoby wypełniającej ankietę).

⁷ liczba gmin i powiatów może być wyższa, z uwagi na fakt, że nie uzyskano informacji od 13 gmin (w tym od 2 z powodu niewiedzy osoby wypełniającej ankietę) i od 5 powiatów.

sektora ES współpraca pomiędzy PES oraz otoczeniem	społecznych	
	Liczba JST, które określiły możliwość zlecenia zadań publicznych PES w rocznych lub wieloletnich programach współpracy z NGO	146 gmin 12 powiatów⁸

⁸ liczba gmin i powiatów może być wyższa, z uwagi na fakt, że nie uzyskano informacji od 17 gmin (w tym od 6 z powodu niewiedzy osoby wypełniającej ankietę) i od 5 powiatów.

2. Rekomendacje

1. **Należy skoncentrować uwagę na zwiększeniu intensywności i użyteczności współpracy JST z PES.** Zdecydowana większość JST współpracuje z PES. Jednocześnie jednak z punktu widzenia rozwoju ekonomii społecznej istnieje duży potencjał do poszerzenia i intensyfikacji tej współpracy. Mogą mu sprzyjać takie działania jak opracowanie i upowszechnienie studiów przypadku JST współpracujących z PES w sposób najbardziej użyteczny dla JST; zorganizowanie konkursu dla JST najlepiej współpracujących z PES; upowszechnianie informacji o współpracy JST z PES za pomocą narzędzi GIS, umożliwiających prezentowanie wartości wskaźników i dobrych praktyk na mapie województwa, co umożliwi JST porównywanie się z innymi podmiotami. Działania te powinny zwracać uwagę na wymierne korzyści jakie JST mogą wynieść z konkretnych form współpracy z PES.

2. **Rekomendowane w poprzednim punkcie studia przypadków powinny także odnosić się do**
 - a) **zapisów dotyczących stosowania instrumentów ekonomii społecznej w strategiach rozwiązywania problemów społecznych oraz rozwoju lokalnego;** jak pokazało badanie, zapisy te nie są powszechnie stosowane; ponadto, respondenci stosunkowo często nie byli w stanie odpowiedzieć na pytanie o obecność tych zapisów.
 - b) **stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych**

3. **Ponadto niski stopień wykorzystywania klauzul społecznych oraz podawanie jako powód ich niewykorzystywania niejasności przepisów i obawy przed ich błędną interpretacją sugerują konieczność pochylenia się nad faktyczną użytecznością obowiązujących obecnie rozwiązań prawnych.** Zebrane dane nie pozwalają jednak na rozstrzygnięcie czy problemem są przepisy prawne czy też ich interpretacja.

4. Pogłębionych analiz wymaga nieco niższe zadowolenie JST ze współpracy z CISami, ZAZami, spółdzielniami socjalnymi oraz spółkami działającymi nie dla zysku. Wyniki te należy traktować jako łagodny sygnał ostrzegawczy. Zebrane dane nie pozwalają na jednoznaczne stwierdzenie, że mamy do czynienia z sytuacją problemową czy też wskazanie przyczyn niższego zadowolenia. Może ono wynikać z różnych powodów: stosunkowo niskich liczebności wskazanych kategorii PES lub odmiennego charakteru współpracy z tymi podmiotami.

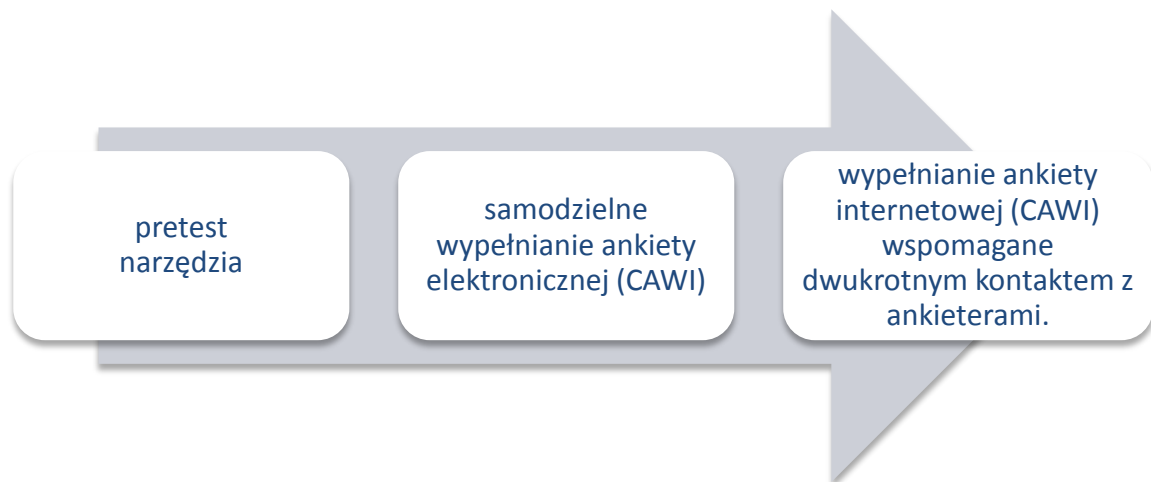
3. Metodologia i analiza wyników badania

Badaniem objęte zostały kategorie podmiotów, które, zgodnie z koncepcją badania i wytycznymi Zleceniodawcy, tworzą populację jednostek samorządu terytorialnego w Małopolsce:

1. gminy wiejskie – 121 JST,
2. gminy miejskie – 14 JST,
3. gminy miejsko-wiejskie – 47 JST,
4. powiaty – 19 JST.

Badanie składało się z trzech faz, które przedstawione zostały na schemacie 1.

Schemat 1Fazy badania

Źródło: Opracowanie własne.

Kontakt ankieterów obejmował w szczególności:

- ponowną wysyłkę zaproszeń oraz linków do ankiety drogą mailową,
- kontakty telefoniczne w celu zachęcenia do udziału w badaniu,
- kontakty telefoniczne z podmiotami, które nie zakończyły wypełniania ankiety w celu uzupełniania brakujących odpowiedzi,

- kontakty telefoniczne z podmiotami, które nie rozpoczęły wypełniania ankiet w celu uzupełnienia wszystkich odpowiedzi.

W badaniu wzięło udział 190 jednostek samorządu terytorialnego, w tym 175 gmin oraz 15 powiatów.

Gminy

Gminy, które wzięły udział w badaniu stanowią 96% wszystkich gmin w województwie małopolskim. Wśród przedstawicieli gmin, które wzięły udział w badaniu, 170 wypełniło ankietę do końca a 5 nie ukończyło wypełniania narzędzia badawczego. Pełne informacje zebrane zostały więc od 93% małopolskich jednostek gminnych. Tabela 1 przedstawia gminy według statusu wypełnienia ankiety w podziale na powiaty.

Tabela 1 Gminy według powiatów i statusu wypełnienia narzędzia badawczego

	ogółem w powiecie	wzięły udział w badaniu		nie wzięły udziału w badaniu
		wypełniły ankietę	nie ukończyły wypełniania ankiety	
Bocheński	9	9		
Brzeski	7	7		
Chrzanowski	5	5		
Dąbrowski	7	6	1	
Gorlicki	10	10		
Krakowski⁹	18	16	2	
Limanowski	12	11		1
Miechowski	7	7		
Myślenicki	9	8	1	
Nowosądecki¹⁰	16	15		1
Nowotarski	15	14		1
Olkuski	6	6		
Oświęcimski	9	7	1	1

⁹ Gmina Kraków została ujęta w analizach jako gmina w powiecie krakowskim.

¹⁰ Gmina Nowy Sącz została ujęta w analizach jako gmina w powiecie nowosądeckim.

Proszowicki	6	6		
Suski	9	9		
Tarnowski ¹¹	17	16		1
Tatrzkański	5	4		1
Wadowicki	10	10		
Wielicki	5	4		1
Ogółem	182	170	5	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Jednostki, które nie ukończyły wypełniania ankiety podzielić można na dwie kategorie: podmioty, które odpowiedziały na 85% pytań (Jednostki A-B) oraz podmioty, które odpowiedziały na 2 lub 3 pytania kwestionariuszowe (Jednostki C-E). Zestawienie jednostek wraz liczbą oraz procentem wypełnionych pytań kwestionariuszowych przedstawia Tabela 2.

Tabela 2 Jednostki gminne, które nie ukończyły wypełniania kwestionariusza według postępów w narzędziu badawczym

	liczba pytań, na które jednostka odpowiedziała/liczba pytań w kwestionariuszu	% pytań kwestionariusza, na które odpowiedziała jednostka
jednostka A	51/60	85%
jednostka B	51/60	85%
jednostka C	3/60	5%
jednostka D	2/60	3%
jednostka E	2/60	3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Należy zaznaczyć, że gminy, które nie ukończyły wypełniania kwestionariusza badań pochodziły z różnych powiatów. Nie można wśród nich zaobserwować wyraźnego

¹¹ Gmina Tarnów została ujęta w analizach jako gmina w powiecie tarnowskim.

trendu w wymiarze współpracy z podmiotami ekonomii społecznej. Nie odbiegają one więc strukturą od pozostałej części próby.

Powiaty

Powiaty, które wzięły udział w badaniu stanowią 79% jednostek powiatowych Małopolski. Wśród przedstawicieli powiatów, którzy wzięli udział w badaniu, 14 wypełniło ankietę do końca, a 1 nie ukończył wypełniania narzędzia badawczego. Pełne informacje zebrane zostały więc od 74% małopolskich jednostek powiatowych.

Tabela 3 Jednostki powiatowe, które nie ukończyły wypełniania kwestionariusza według postępów w narzędziu badawczym

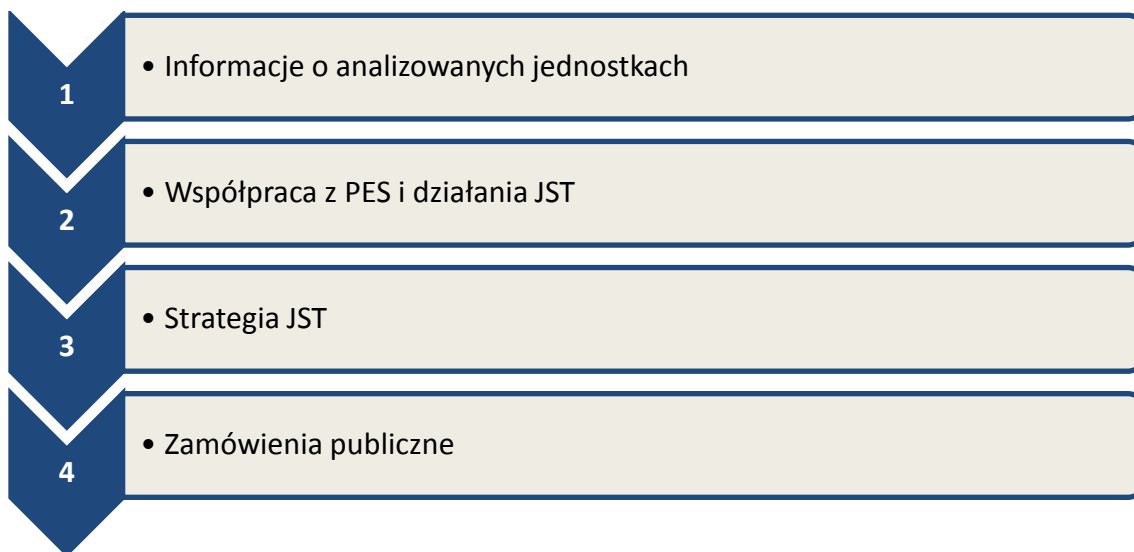
	liczba pytań, na które jednostka odpowiedziała/liczba pytań w kwestionariuszu	% pytań kwestionariusza, na które odpowiedziała jednostka
jednostka F	39/60	65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Schemat analizowanych obszarów

Dla większej przejrzystości dokumentu, wyniki badania przedstawione zostały w podziale na 3 główne obszary badawcze. Podział ten odzwierciedla strukturę narzędzia wykorzystanego w procesie gromadzenia danych. Poniższy schemat prezentuje podział i kolejność analizy poszczególnych bloków.

Schemat 2 Analizowane obszary

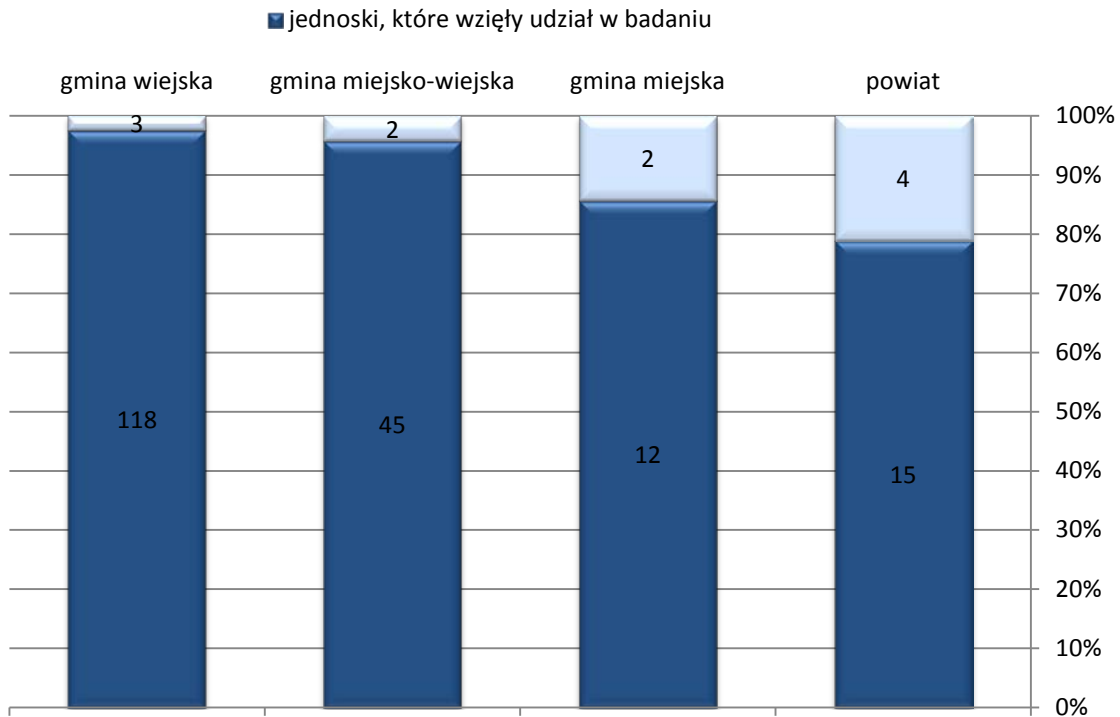

Źródło: Opracowanie własne.

Na prezentowanych w późniejszym opisie wyników wykresach, w kategorii brak danych, ujęte zostały także jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu. Taki sposób prezentacji wyników pozwala na odnoszenie się do całej populacji podmiotów badanych.

4. Informacje o analizowanych jednostkach

Wykres 1 Typy JST

N=190

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Wśród 190 przebadanych jednostek samorządu terytorialnego większość to gminy wiejskie (118). W próbie znalazło się także 45 gmin miejsko-wiejskie, 12 gmin miejskich oraz 15 jednostek powiatowych.

5. Współpraca z PES i działania JST

Współpraca z PES

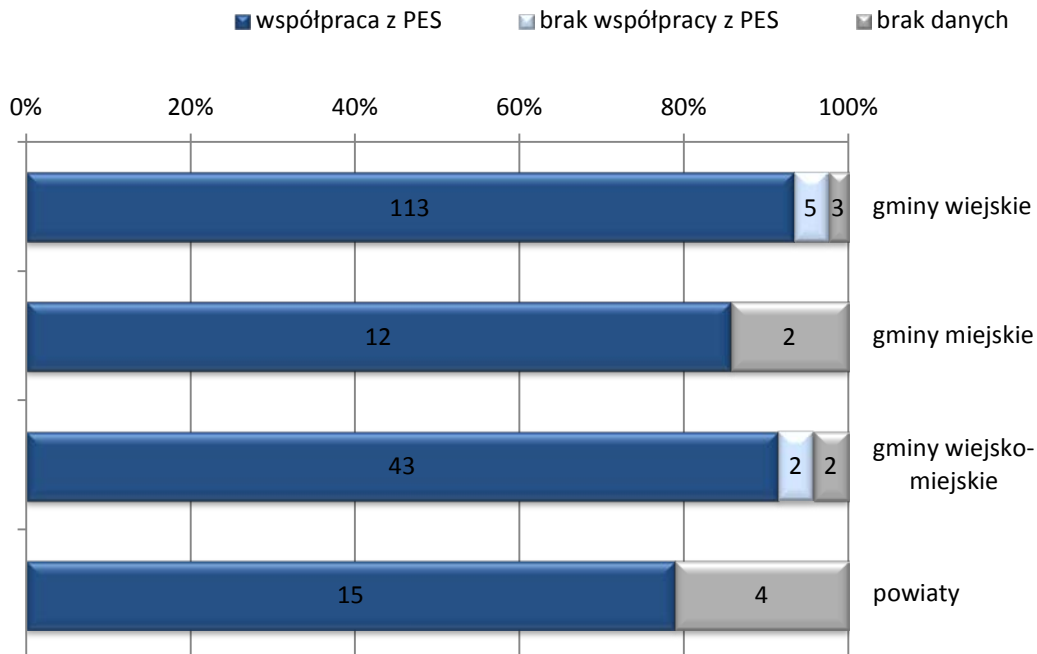
Większość jednostek samorządu terytorialnego w Małopolsce współpracowała w 2012 roku z przynajmniej jednym podmiotem ekonomii społecznej. W skład tej kategorii wchodziły podmioty wymienione poniżej.

Podmioty ekonomii społecznej (PES) to:

- kluby sportowe,
- stowarzyszenia (poza klubami sportowymi),
- fundacje,
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- organizacje kościelne i związki wyznaniowe,
- zakłady aktywności zawodowej,
- centra integracji społecznej,
- kluby integracji społecznej,
- warsztaty terapii zajęciowej,
- spółdzielnie socjalne,
- spółki akcyjne,
- spółki z o. o. działające nie dla zysku.

Współpracę tą odnotowano we wszystkich jednostkach powiatowych, które wzięły udział w badaniu oraz w 168 jednostkach gminnych, od których pozyskano informacje.

Wykres 2 JST według typu jednostki oraz współpracy z PES

N=201¹²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

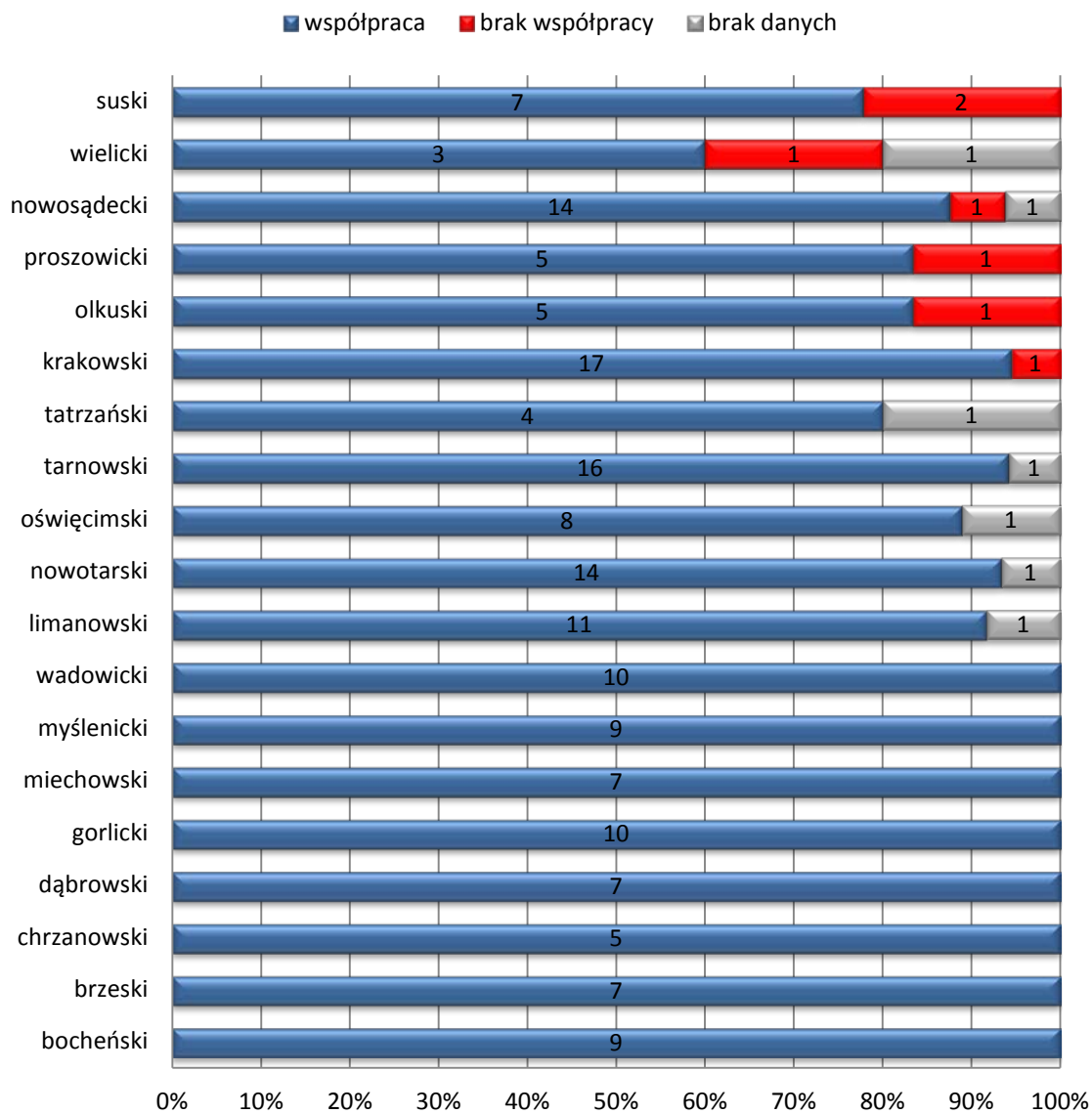
Spośród wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, które uczestniczyły w badaniu w 7 przypadkach odnotowano brak współpracy z PES. Są to jednostki z gmin wiejskich (5 JST) lub z gmin miejsko-wiejskich (2 JST).

Jako powód braku współpracy 6 z 7 jednostek wskazało na brak PES na terenie gminy. Jeden podmiot wskazał na bardzo małą liczbę PES na terenie gminy oraz brak potencjału PES do współpracy połączone z niechęcią do współpracy po stronie PES.

Na mapie poniżej pokazano liczbę gminnych jednostek samorządu terytorialnego według współpracy z podmiotami ekonomii społecznej w rozbiciu na powiaty. Jak można zaobserwować, brak współpracy z przedstawicielami ekonomii społecznej nie jest uzależniony od specyfiki regionalnej.

¹² Na wykresie ujęte zostały wszystkie jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Wykres 3 Liczba gminnych JST według współpracy z PES w poszczególnych powiatach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

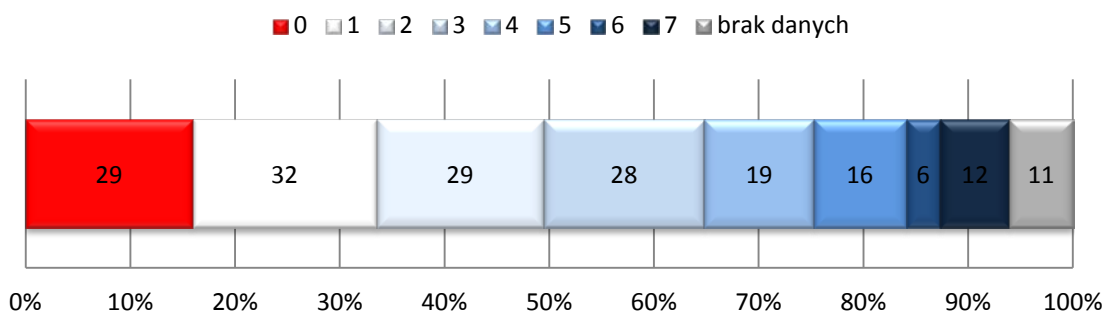
Potencjał PES do współpracy w zakresie usług użyteczności publicznej

Przedstawiciele organów gminnych i powiatowych zapytano o to, czy w ich gminie/powiecie w 2012 roku znajdowały się PES, które realizowały działania z zakresu użyteczności publicznej w następujących obszarach:

1. usługi opiekuńcze i opieka nad osobami zależnymi (np. dzieci, osoby starsze),
2. usługi edukacyjne (np. organizacja kursów, szkoleń, prelekcji),
3. organizacja czasu wolnego (m. in. dla dzieci i osób starszych),
4. działania na rzecz bezpieczeństwa (m. in. gaszenie pożarów, ratownictwo),
5. wsparcie specjalistyczne (m. in. psychologiczne, prawne),
6. poradnictwo i opieka medyczna,
7. dożywanie osób w trudnej sytuacji życiowej (np. klientów OPS).

Z odpowiedzi respondentów wynika, że w 29 gminach (16% wszystkich gmin Małopolski) w 2012 roku żaden z podmiotów ekonomii społecznej, nie prowadził działań w tych obszarach. W 32 gminach występowały organizacje zajmujące się w 2012 tylko 1 typem działań, w 29 gminach znajdowały się podmioty realizujące 2 typy działań, a w kolejnych 28 gminach występowały podmioty wykonujące zadania z 3 obszarów użyteczności publicznej. Warto także podkreślić, że w 12 gminach odnotowano największą różnorodność podmiotów ekonomii społecznej, znaleźć tam można było bowiem instytucje realizujące zadania we wszystkich z 7 obszarów.

Wykres 4 Liczba i odsetek gminnych JST, w których znajdowały się PES według liczby obszarów działalności PES

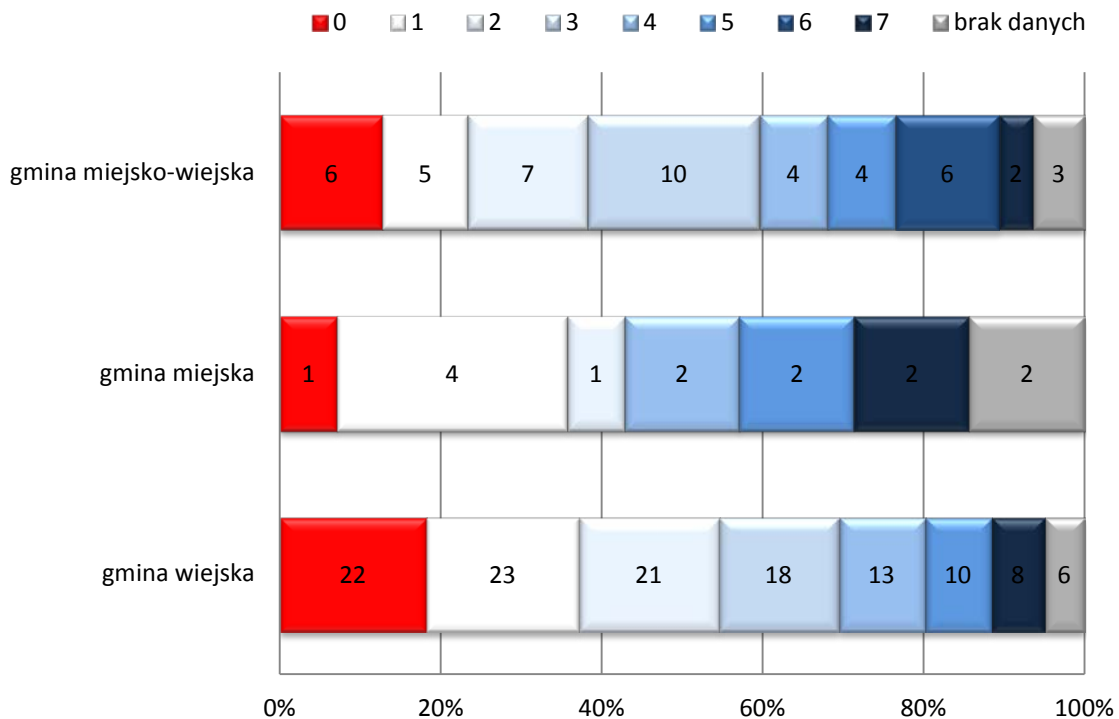
N=182¹³

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

¹³ Na wykresie ujęte zostały wszystkie gminne jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Najmniejszy potencjał do współpracy po stronie PES występuje w gminach wiejskich. W największym bowiem odsetku gmin tego typu nie znajdują się PES działające w zakresie wymienionych wcześniej obszarów. Dodatkowo, w najmniejszym odsetku tychże gmin występują PES zajmujące się 3 lub więcej obszarami działalności z zakresu pożytku publicznego. W tym wymiarze występuje także zróżnicowanie pomiędzy powiatami. W powiatach miechowskim, olkuskim, brzeskim oraz wadowickim znajduje się wysoka liczba gmin, w których PES nie prowadzą działalności w żadnej z wymienionych wcześniej dziedzin. Największe zróżnicowanie PES występuje natomiast w powiatach: krakowskim (powiat grodzki Kraków), chrzanowskim, bocheńskim oraz limanowskim.

Wykres 5 Liczba gminnych JST (według typu), w których znajdowały się PES według liczby obszarów działalności PES

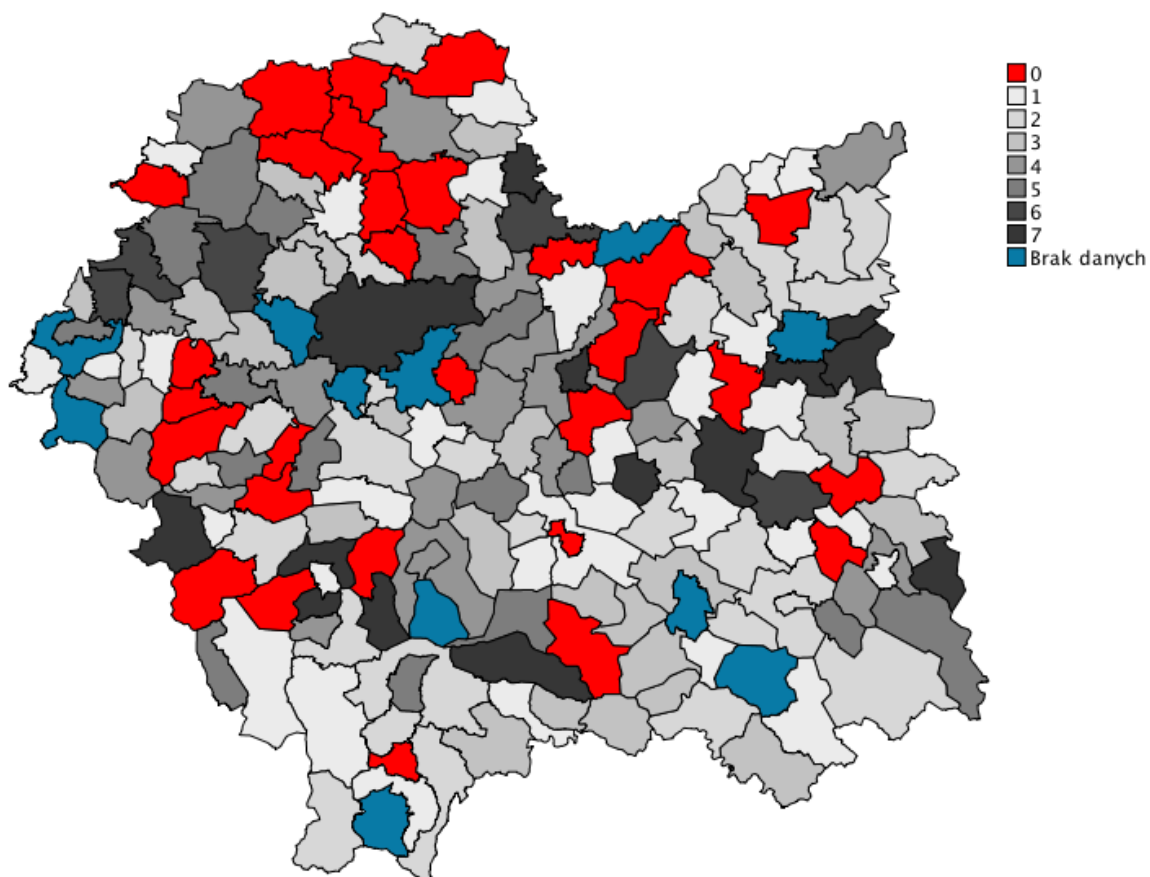

N=182¹⁴

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

¹⁴ Na wykresie ujęte zostały wszystkie gminne jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Mapa 1 Liczba obszarów, w jakich działają PES według gminy

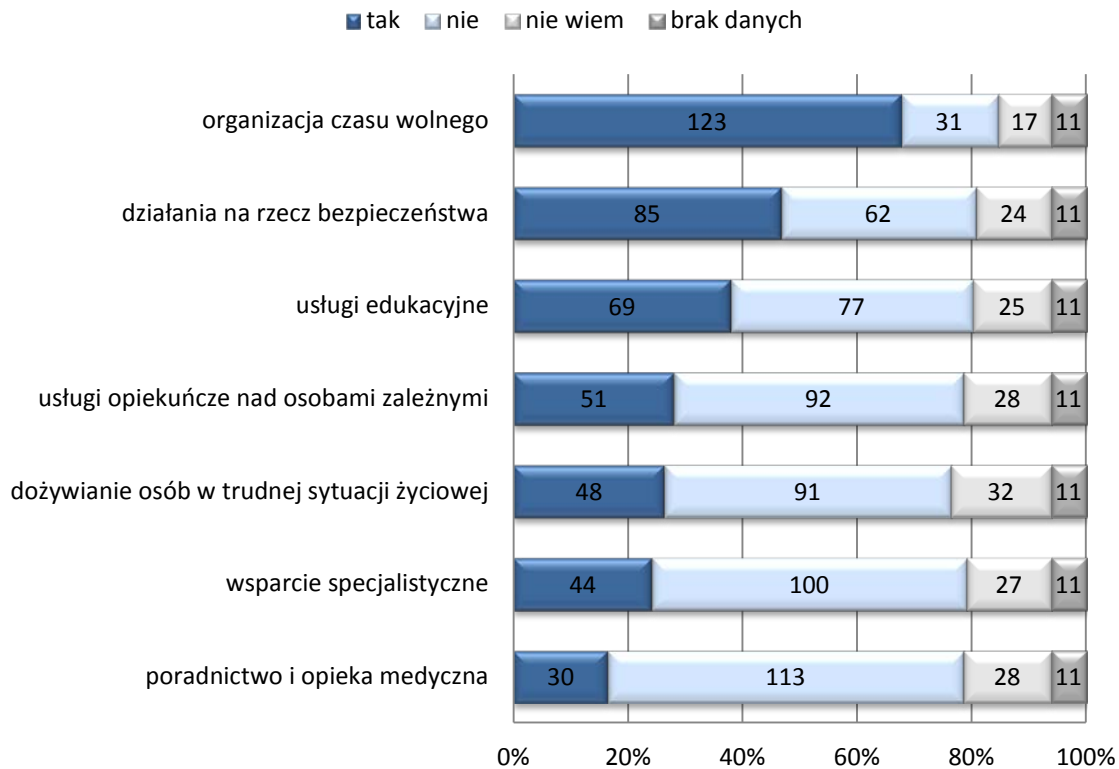

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania
„Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”*

W większości małopolskich gmin znajdowały się PES, które organizowały czas wolny (123 JST). W wielu gminach obecne były także organizacje zajmujące się działaniami na rzecz bezpieczeństwa (85 JST), oferujące usługi edukacyjne (69 JST) czy opiekuńcze (51 JST). W najmniejszej liczbie gmin obecne były PES, które zajmowały się poradnictwem i opieką

medyczną (30 JST) lub oferowały wsparcie specjalistyczne (np. pomoc psychologiczną lub prawną; 44 JST).

Wykres 6 Liczba gminnych JST, w których znajdowały się PES realizujące różne typy działalności

N=182¹⁵

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Obszary współpracy JST i PES

Artykuł 4 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 23 kwietnia 2003 roku z późn. zm. stanowi, że działalność pożytku publicznego odbywać się może poprzez zadania realizowane w zakresie:

¹⁵ Na wykresie ujęte zostały wszystkie gminne jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

- 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- 1a) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 2) działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 3) działalności charytatywnej;
- 4) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 5) działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 6) ochrony i promocji zdrowia;
- 7) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 8) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- 9) działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 10) działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym;
- 11) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 12) działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;
- 13) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 14) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania;
- 15) wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 16) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- 17) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- 18) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 19) turystyki i krajoznawstwa;
- 20) porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- 21) obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 22) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;

- 23) ratownictwa i ochrony ludności;*
- 24) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;*
- 25) upowszechniania i ochrony praw konsumentów;*
- 26) działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;*
- 27) promocji i organizacji wolontariatu;*
- 28) pomocy Polonii i Polakom za granicą;*
- 29) działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;*
- 30) promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;*
- 31) działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;*
- 32) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;*
- 33) działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1–32*

W badaniu zapytano przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego w jakich obszarach współpracowali z podmiotami ekonomii społecznej w 2012 roku. Możliwe było zaznaczenie kilku odpowiedzi lub podanie obszaru innego niż wymienione poniżej:

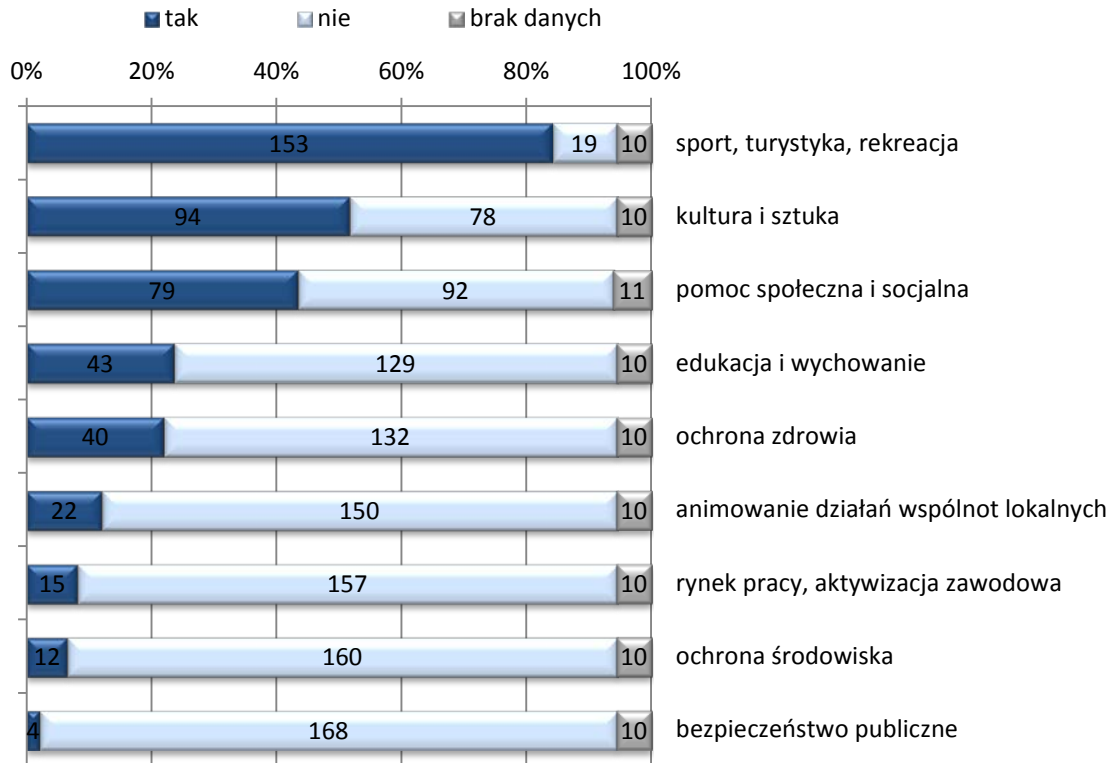
- kultura i sztuka,
- sport, turystyka i rekreacja,
- edukacja i wychowanie,
- ochrona zdrowia,
- pomoc społeczna i socjalna,
- ochrona środowiska,
- rynek pracy, aktywizacja zawodowa,
- animowanie działań wspólnot lokalnych, działania sąsiedzkie.

Obszary współpracy JST i PES w jednostkach gminnych

Współpraca gminnych jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej w województwie małopolskim w 2012 roku najczęściej odbywała się w obszarze sportu, turystyki i rekreacji – 153 gminne jednostki samorządowe współpracowały właśnie w tej dziedzinie. Ponad połowa gminnych jednostek samorządowych (94 JST) czyniła to w wymiarze kultury i sztuki a 58 w wymiarze pomocy społecznej i socjalnej¹⁶. Współpraca z podmiotami ekonomii społecznej często odbywa się także w obszarach edukacji i wychowania oraz ochrony zdrowia – ponad 20% gminnych jednostek samorządowych w Małopolsce realizowało zadania w kooperacji z podmiotami ekonomii społecznej w tych dziedzinach. Szczegółowe liczebności gminnych jednostek samorządu terytorialnego realizujących wspólne działania z ekonomią społeczną według obszaru współpracy znajdują się na Wykresie 7.

¹⁶ działania przeciwdziałające patologiom i uzależnieniom a także działania nakierowane na pomoc osobom niepełnosprawnym oraz pomoc osobom w wieku emerytalnym rozumiane są tutaj jako pomoc społeczna i socjalna.

Wykres 7 Liczba gminnych JST współpracujących z PES według obszaru współpracy

N=182¹⁷

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Współpraca z ekonomią społeczną w zakresie sportu, turystyki i rekreacji była w 2012 roku najpopularniejsza we wszystkich typach jednostek gminnych. W tym wymiarze współpracowało 93% gmin miejsko-wiejskich, 89% gmin wiejskich oraz 73% gmin miejskich, od których pozyskano informacje. Szczegółowo odsetki gminnych jednostek samorządu terytorialnego współpracujących z podmiotami ekonomii społecznej według typu jednostki oraz obszaru współpracy przedstawione zostały w Tabeli 4.

¹⁷ Na wykresie ujęte zostały wszystkie gminne jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Tabela 4. Odsetek gminnych JST współpracujących z PES według typu jednostki oraz obszaru współpracy

	gmina wiejska N100%=116	gmina miejska N100%=12	gmina miejsko- wiejska N100%=44	ogółem N100%=172
sport, turystyka, rekreacja	89%	75%	93%	89%
kultura i sztuka	49%	67%	66%	55%
pomoc społeczna i socjalna	37%	75%	59%	45%
edukacja i wychowanie	19%	33%	39%	25%
ochrona zdrowia	17%	42%	34%	23%
animowanie działań wspólnot lokalnych	11%	0%	20%	13%
rynek pracy, aktywizacja zawodowa	8%	8%	11%	9%
ochrona środowiska	3%	17%	14%	7%
bezpieczeństwo publiczne	3%	0%	0%	2%
działania na rzecz osób w wieku emerytalnym	0%	8%	2%	1%
wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej	0%	0%	2%	1%

N=172¹⁸

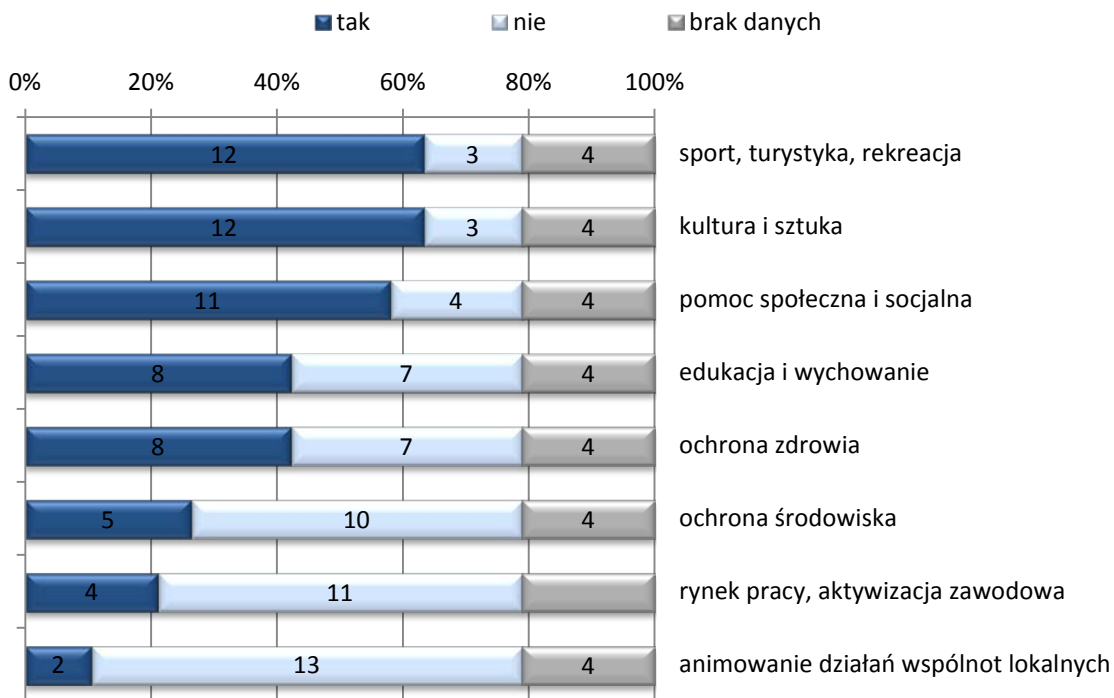
**Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania
„Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”**

Obszary współpracy JST i PES w jednostkach powiatowych

Małopolskie jednostki powiatowe nie różniły się w 2012 roku od jednostek gminnych pod względem obszaru współpracy z podmiotami ekonomii społecznej. Także w przypadku tych typów jednostek samorządowych najczęściej współpraca miała miejsce w obszarze sportu, turystyki i rekreacji oraz kultury i sztuki. W tych dziedzinach kooperacja JST z podmiotami ekonomii społecznej odbywała się w 12 powiatach. Dodatkowo, 11 jednostek powiatowych w 2012 roku realizowało we współpracy z PES zadania z dziedziny pomocy społecznej i socjalnej.

¹⁸ W procentowaniu w tabeli nie ujęto jednostek, od których nie otrzymano informacji na temat obszarów współpracy z podmiotami ekonomii społecznej. Liczebność wszystkich jednostek stanowiących 100% to 172, a liczebności według typu jednostki przedstawione została w poszczególnych kolumnach tabeli.

Wykres 8. Liczba powiatowych JST współpracujących z PES według obszaru współpracy

N=19¹⁹

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Formy współpracy JST i PES

Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej może odbywać się w różnych formach. Przykładowe z nich wymienione są w art. 5 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie²⁰ Artykuł stanowi, że współpraca ta odbywać się może w szczególności poprzez:

¹⁹ Na wykresie ujęte zostały wszystkie powiatowe jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

²⁰ z dnia 23 kwietnia 2003 roku z późn. zm. (Dz. U. 2003 nr 96 poz. 873).

- *zlecenie realizacji zadań publicznych (na zasadach określonych w ustawie);*
- *wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności;*
- *konsultowanie projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;*
- *konsultowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych;*
- *tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych, podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej;*
- *umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej na zasadach określonych w ustawie;*
- *umowy partnerstwa określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 i Nr 157, poz. 1241).*

Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego poproszeni zostali o wskazanie form współpracy z PES, jakie realizowali w 2012 roku. Możliwe było zaznaczenie kilku odpowiedzi z kafeterii:

- Powierzenie PES realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji
- Wspieranie PES w realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji
- Wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności
- Konsultacje z PES projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji
- Konsultacje projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych w przypadku ich utworzenia przez właściwe jednostki samorządu terytorialnego
- Utworzenie/kontynuowanie prac wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli PES oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej
- Umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej

- Umowy partnerstwa w celu wspólnej realizacji projektów
- Udzielanie wsparcia lokalowego na preferencyjnych warunkach (np. użytkowanie, najem lub dzierżawa w drodze bezprzetargowej lub po cenach niższych niż rynkowe)
- Udzielanie pożyczek, gwarancji, poręczeń organizacjom pozarządowym na realizację zadań w sferze pożytku publicznego

Formy współpracy JST i PES w jednostkach gminnych

W Małopolsce współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej w 2012 roku najczęściej odbywała się w formach:

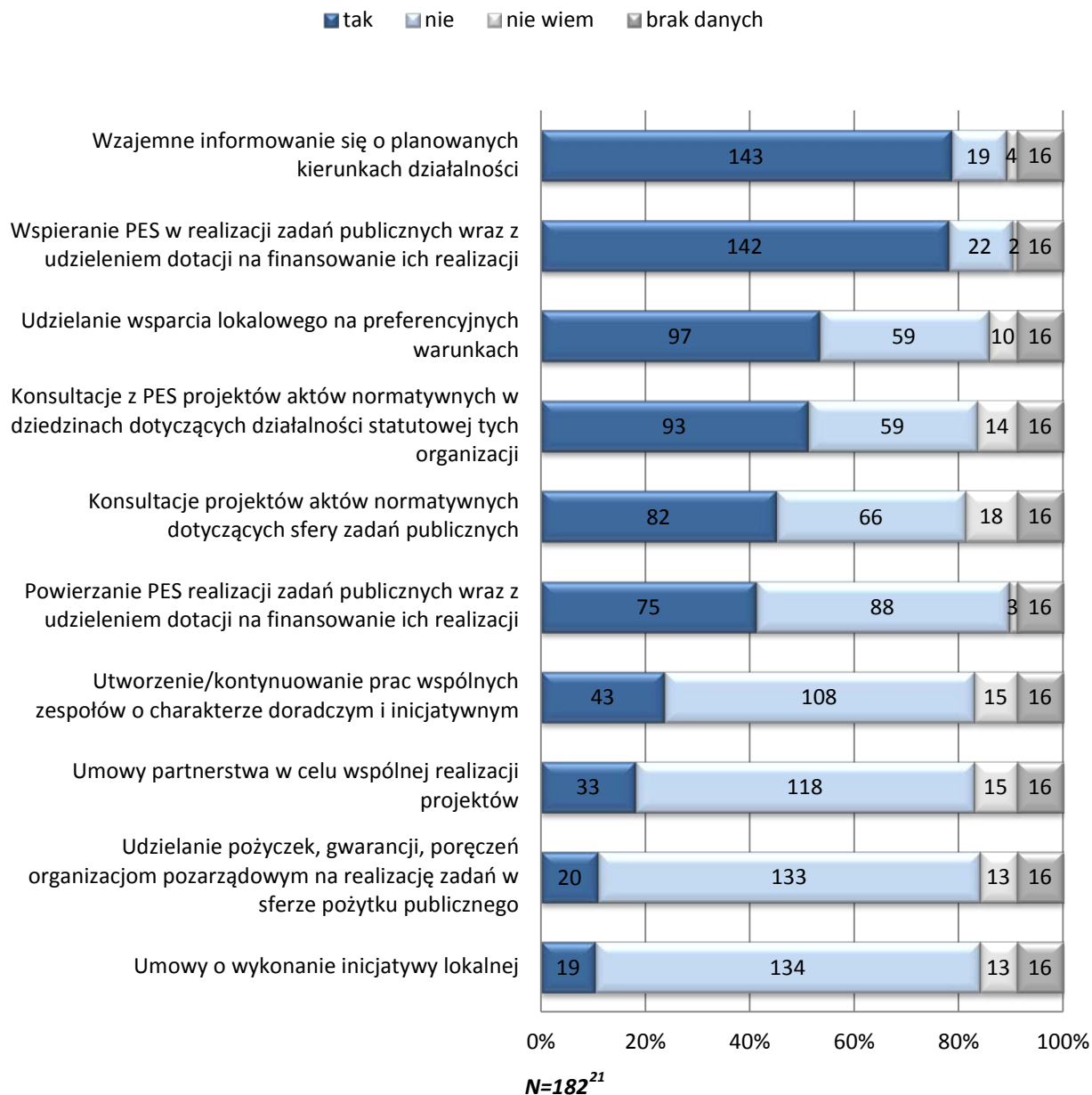
- wzajemnego informowania się o planowanych działaniach (143 JST) oraz
- wspierania PES w realizacji zadań publicznych wraz z udzielaniem dotacji na finansowanie realizacji tych zadań (142 JST).

Ponad połowa jednostek samorządowych udzielała w 2012 roku wsparcia lokalowego na preferencyjnych warunkach (97 JST). Działania takie odbywały się na przykład poprzez użytkowanie, najem czy dzierżawę nieruchomości w formie bezprzetargowej lub po cenach niższych niż rynkowe. Również ponad połowa gminnych organów administracji lokalnej konsultowała projekty aktów normatywnych dotyczące działalności statutowej organizacji (93 JST). Dodatkowo 82 gminne jednostki samorządowe konsultowały z PES także akty normatywne dotyczące sfery działań publicznych.

Najmniej popularną formą współpracy było w 2012 roku zlecenie umów o wykonanie inicjatywy lokalnej podmiotom ekonomii społecznej. W ten sposób współpracowało z przedstawicielami ekonomii społecznej 19 gminnych jednostek samorządu terytorialnego. Stosunkowo mało popularną formą kooperacji było także udzielanie

pożyczek, gwarancji lub poręczeń organizacjom pozarządowym na realizację zadań w sferze pożytku publicznego. Szczegółowo liczebności przedstawione zostały na Wykresie 9.

Wykres 9 Formy współpracy gminnych JST z PES

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

²¹ Na wykresie ujęte zostały wszystkie gminne jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Dla wszystkich typów gminnych jednostek samorządowych wzajemne informowanie się o kierunkach działalności oraz wspieranie przedstawicieli ekonomii społecznej w realizacji zadań publicznych wraz z udzielaniem im dotacji to najczęstsze formy współpracy realizowane w 2012 roku. W gminach miejskich oraz w gminach miejsko-wiejskich, w porównaniu z gminami wiejskimi, częściej wykorzystywano w 2012 roku formę kooperacji jaką są konsultacje projektów aktów normatywnych dotyczących realizowanych zadań publicznych oraz tworzono lub kontynuowano pracę wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym. W gminach miejskich rzadziej natomiast zadania publiczne powierzane były PES do realizacji wraz z udzielaniem dotacji. W porównaniu z innymi typami jednostek, wyższy odsetek gmin miejsko-wiejskich wspierał przedstawicieli ekonomii społecznej poprzez konsultacje aktów normatywnych dotyczących działalności statutowej organizacji, udzielał wsparcia lokalowego na preferencyjnych warunkach oraz zawierał umowy partnerstwa w celu realizacji wspólnych projektów.

Analizując wyniki badań bardzo ważne jest, żeby mieć na uwadze, że w kwestionariuszu do badań zadawano pytania jedynie o przykładowe formy współpracy wyróżnione w Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Podmioty administracji publicznej mogą jednakże współpracować z podmiotami ekonomii społecznej w innych formach, nie wyszczególnionych ustawowo. Szczegółowo odsetki jednostek samorządu terytorialnego współpracujące z PES według typu jednostki oraz formy współpracy przedstawione zostały w Tabeli 5.

Tabela 5. Odsetek gminnych JST współpracujących z PES według formy oraz typu jednostki

	gmina wiejska N100%=112	gmina miejska N100%=12	gmina miejsko- wiejska N100%=42	ogółem N100%=166
Wzajemne informowanie się o działalności	84%	83%	93%	86%
Wspieranie PES w realizacji zadań publicznych (wraz z udzieleniem dotacji)	80%	83%	100%	86%
Wsparcie lokalowe na preferencyjnych warunkach	54%	58%	71%	58%
Konsultacje projektów aktów normatywnych (działalność statutowa organizacji)	50%	50%	74%	56%
Konsultacje projektów aktów normatywnych (zadania publiczne)	46%	58%	57%	49%
Powierzenie PES realizacji zadań publicznych (wraz z udzieleniem dotacji)	46%	17%	52%	45%
Utworzenie prac wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym	21%	33%	38%	26%
Umowy partnerstwa w celu wspólnej realizacji projektów	15%	33%	29%	20%
Udzielanie pożyczek etc. na realizację zadań w sferze pożytku publicznego	11%	8%	17%	12%
Umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej	12%	8%	12%	11%

N=166²²

**Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania
„Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”**

Formy współpracy JST i PES w jednostkach powiatowych

Pod względem najczęściej wybieranych w 2012 roku form współpracy z podmiotami ekonomii społecznej jednostki powiatowe także nie różnią się od jednostek gminnych. W 13 powiatach kooperacja odbywała się poprzez wzajemne informowanie się o kierunkach działalności oraz poprzez wspieranie podmiotów ekonomii społecznej w realizacji działań publicznych wraz z udzielaniem wsparcia finansowego na realizację tych działań.

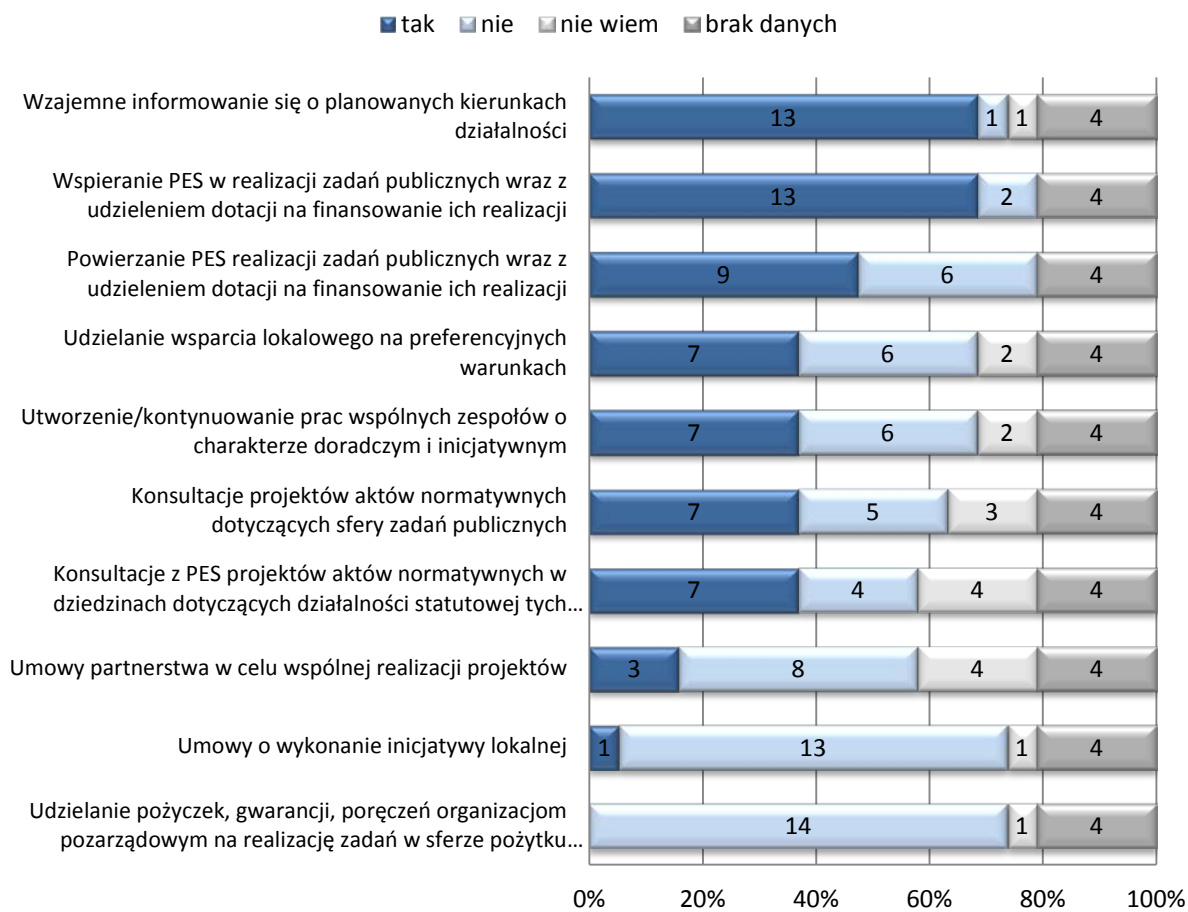
W około połowie powiatów nie tylko wspierano PES ale także powierzano im realizację zadań publicznych (wraz z udzielaniem dotacji na finansowanie realizacji tychże działań).

²² W procentowaniu w tabeli nie ujęto jednostek, od których nie otrzymano informacji na temat form współpracy z podmiotami ekonomii społecznej. Liczebność wszystkich jednostek stanowiących 100% to 166, a liczebności według typu jednostki przedstawione została w poszczególnych kolumnach tabeli.

W tym względzie jednostki powiatowe podobne są do gmin wiejskich oraz gmin miejsko – wiejskich, gdzie podobny odsetek wybiera właśnie tę formę współpracy z podmiotami ekonomii społecznej.

Wśród badanych jednostek powiatowych województwa małopolskiego nie odnotowano takiej, która w 2012 roku zdecydowała się na udzielanie pożyczek, gwarancji lub poręczeń na realizację zadań publicznych. Ten sposób współpracy nie jest także preferowany przez jednostki gminne. Szczegółowe liczebności znajdują się na Wykresie 10.

Wykres 10 Formy współpracy powiatowych JST z PES

N=19²³

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

²³ Na wykresie ujęte zostały wszystkie powiatowe jednostki samorządu terytorialnego. Kolorami szarymi oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Typy PES, z którymi współpracują JST

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wyszczególnia typy podmiotów ekonomii społecznej, które mogą prowadzić działalność pożytku publicznego. Wśród nich wymienione są przede wszystkim organizacje pozarządowe:

- niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych,
- niedziałające w celu osiągnięcia zysku.

W grupie organizacji pozarządowych, zgodnie z przepisami prawa, znajdują się fundacje oraz stowarzyszenia.

Działalność pożytku publicznego może być prowadzona, oprócz organizacji pozarządowych, także przez²⁴:

- 1) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;*
- 2) stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;*
- 3) spółdzielnie socjalne;*
- 4) spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. Nr 127, poz. 857, z późn. zm.2)), które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.*

²⁴ Art. 3.3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 23 kwietnia 2003 roku z późn. zm. (Dz. U. 2003 nr 96 poz. 873).

Typy PES, z którymi współpracują gminne JST

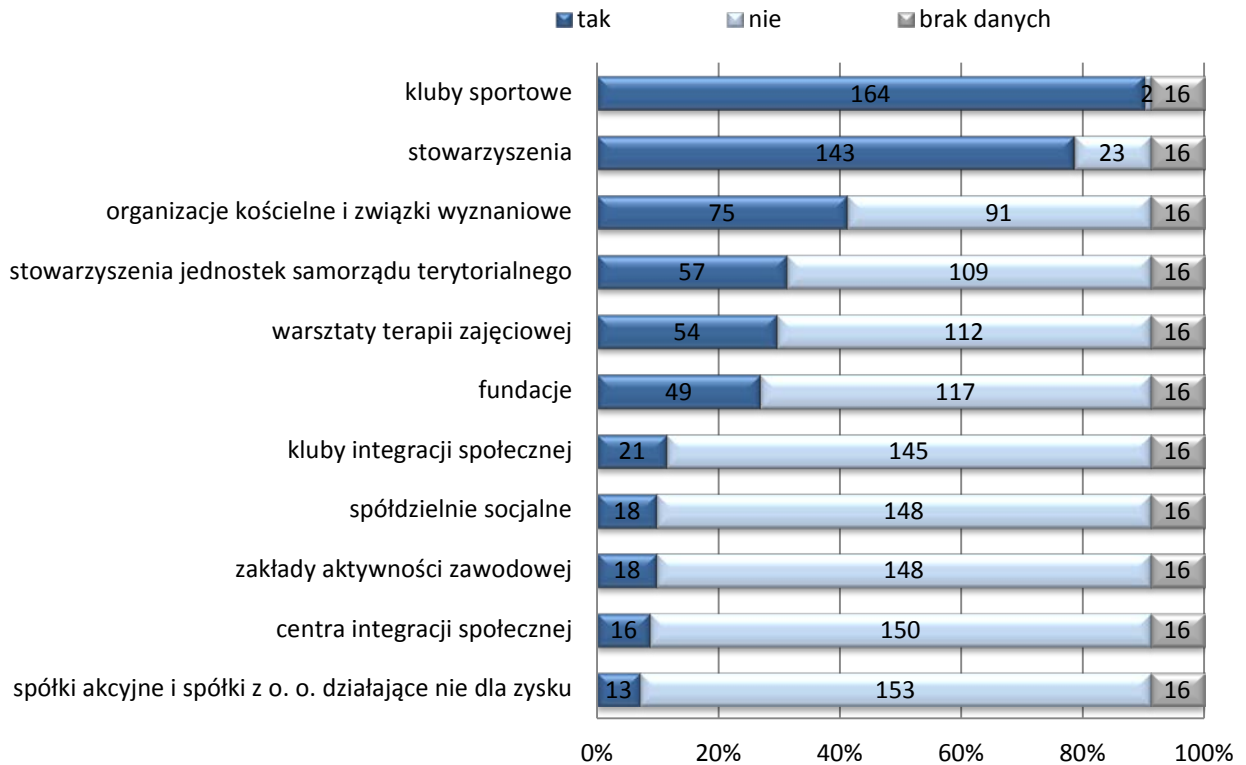
W Małopolsce w 2012 roku gminne jednostki samorządu terytorialnego najczęściej współpracowały:

- z klubami sportowymi (164 JST)
- stowarzyszeniami (143 JST).

Stosunkowo niewielka liczba gminnych jednostek samorządowych współpracowała z centrami integracji społecznej (16 JST) i zakładami aktywności zawodowej (18 JST). Warto w tym miejscu zaznaczyć, że w Małopolsce istnieje jedynie 6 centrów integracji społecznej oraz 6 zakładów aktywności zawodowej.

Najrzadziej natomiast partnerami kooperacji były spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością działające nie dla zysku. Z tym typem podmiotów ekonomii społecznej zadania wspólnie realizowało 13 jednostek gminnego samorządu terytorialnego.

Wykres 11 Typy PES, z którymi współpracowały gminne JST

N=182²⁵

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Kluby sportowe i stowarzyszenia pozostawały w 2012 roku najczęstszym partnerem współpracy bez względu na typ gminnej jednostki samorządowej. W gminach miejskich i miejsko-wiejskich częściej partnerami do kooperacji były związki kościelne i wyznaniowe, fundacje oraz kluby integracji społecznej. Dodatkowo małopolskie gminy miejskie częściej współpracowały w 2012 roku ze spółdzielniami socjalnymi.

²⁵ Na wykresie ujęte zostały wszystkie gminne jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Tabela 6 Odsetek gminnych JST współpracujących z PES według typu podmiotu i typu jednostki

	gmina wiejska N100%=112	gmina miejska N100%=12	gmina miejsko- wiejska N100%=42	ogółem N100%=166
kluby sportowe	93%	83%	98%	93%
stowarzyszenia	75%	75%	98%	81%
organizacje kościelne i związki wyznaniowe	33%	50%	55%	40%
stowarzyszenia JST	29%	33%	29%	29%
warsztaty terapii zajęciowej	24%	25%	36%	27%
fundacje	19%	25%	38%	24%
kluby integracji społecznej	4%	17%	12%	7%
zakłady aktywności zawodowej	6%	8%	2%	5%
spółdzielnie socjalne	4%	17%	7%	5%
centra integracji społecznej	3%	8%	7%	4%
spółki akcyjne i spółki z o. o. działające nie dla zysku	2%	0%	5%	2%

N=166²⁶

**Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania
„Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”**

Typy PES, z którymi współpracują powiatowe JST

Analogicznie do opisanych już obszarów i form współpracy, małopolskie jednostki powiatowe i gminne w 2012 roku realizowały współpracę z podobnymi typami podmiotów ekonomii społecznej. Najczęściej dla jednostek powiatowych partnerami kooperacji były:

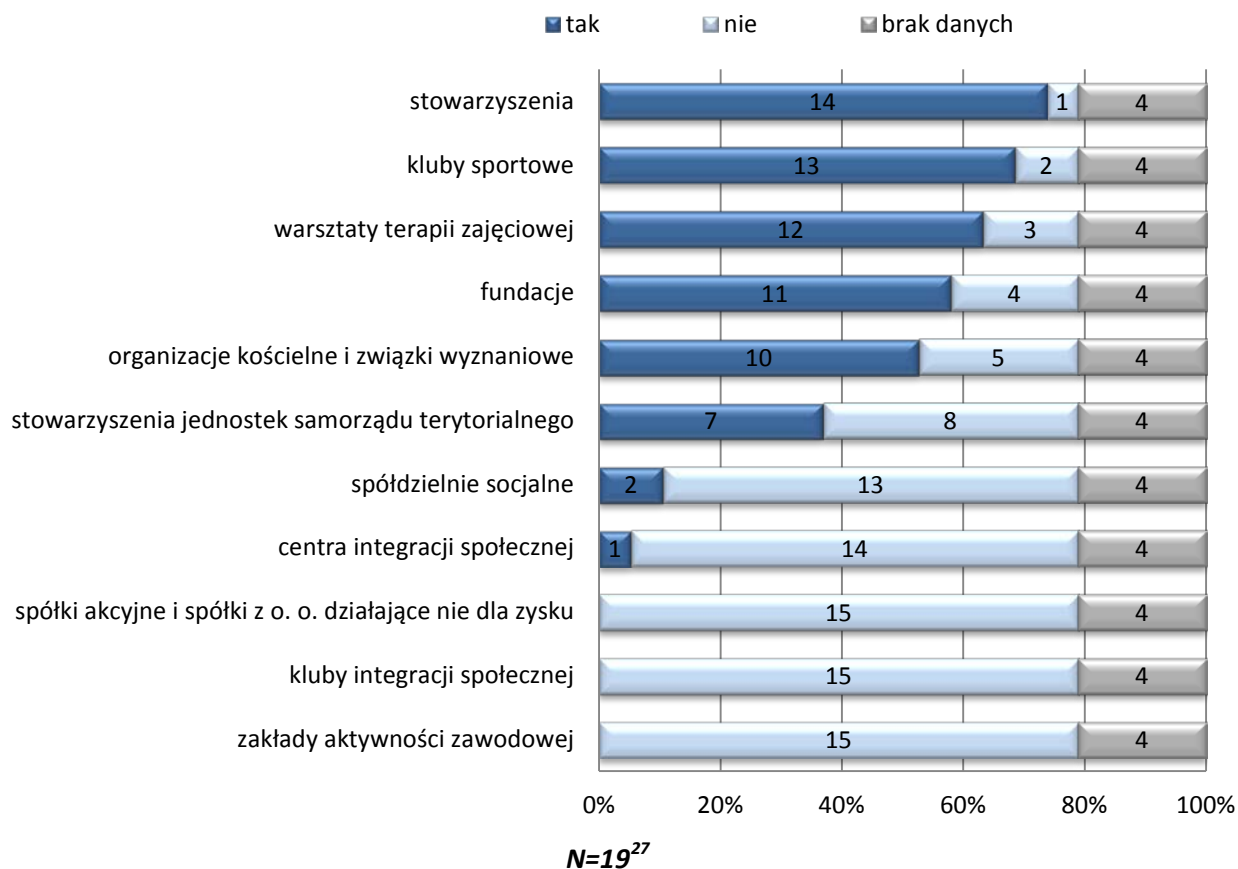
- stowarzyszenia (14 JST)
- kluby sportowe (13 JST).

Warto jednak zaznaczyć, że dla jednostek powiatowych częściej partnerami były warsztaty terapii zajęciowej oraz fundacje. W 2012 roku współpracowało z nimi odpowiednio 12 i 11 powiatowych jednostek samorządowych.

²⁶ W procentowaniu w tabeli nie ujęto jednostek, od których nie otrzymano informacji na temat partnerów współpracy. Liczebność wszystkich jednostek stanowiących 100% to 166, a liczebności według typu jednostki przedstawione została w poszczególnych kolumnach tabeli.

Żadna z badanych jednostek nie współpracowała z zakładami aktywności zawodowej, klubami integracji społecznej i spółkami akcyjnymi i spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością działającymi nie dla zysku.

Wykres 12 Typy PES, z którymi współpracowały powiatowe JST

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Ocena efektów współpracy z PES

Przedstawiciele jednostek samorządowych zapytani zostali w jakim stopniu są zadowoleni lub niezadowoleni z efektów współpracy z podmiotami ekonomii społecznej.

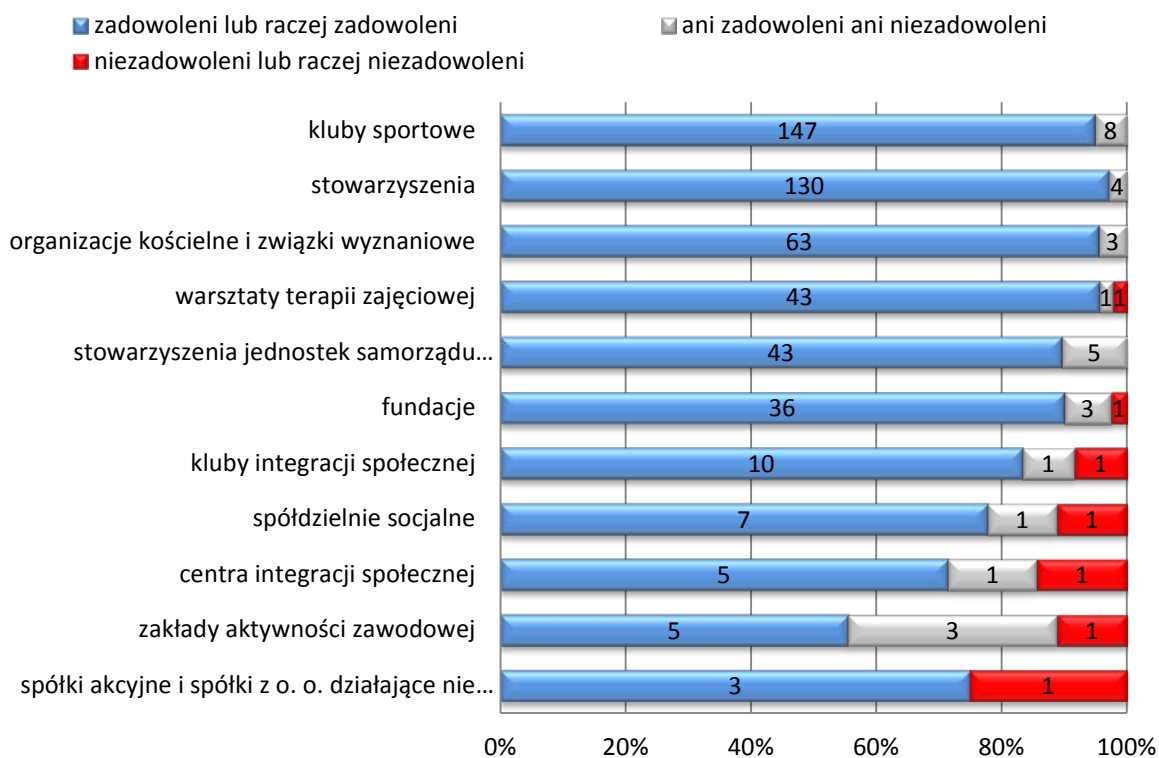
²⁷ Na wykresie ujęte zostały wszystkie powiatowe jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Ocena efektów współpracy wśród gminnych JST

Przedstawiciele gminnych jednostek samorządowych współpracujący z podmiotami ekonomii społecznej w 2012 roku są na ogół zadowoleni lub raczej zadowoleni z efektów kooperacji. Ponad 90% gminnych JST dobrze ocenia efekty współpracy z klubami sportowymi, stowarzyszeniami oraz organizacjami kościelnymi i związkami wyznaniowymi. Warto dodać, że są to właśnie podmioty, z którymi współpraca w Małopolsce odbywała się najczęściej. Dodatkowo niemal 90% przedstawicieli gmin darzy uznaniem efekty współpracy ze stowarzyszeniami jednostek samorządu oraz z fundacjami.

Najmniej pozytywnie zostały ocenione efekty współpracy z zakładami aktywności zawodowej. W tym wypadku 3 gminne jednostki samorządowe oceniły efekty kooperacji jako ani zadowalające ani niezadowalające a 1 jako niezadowalające lub raczej niezadowalające. Warto jednak zaznaczyć, że pięć jednostek oceniło efekty współpracy z tym typem podmiotów pozytywnie.

Wykres 13 Zadowolenie gminnych JST z efektów współpracy według typu PES.

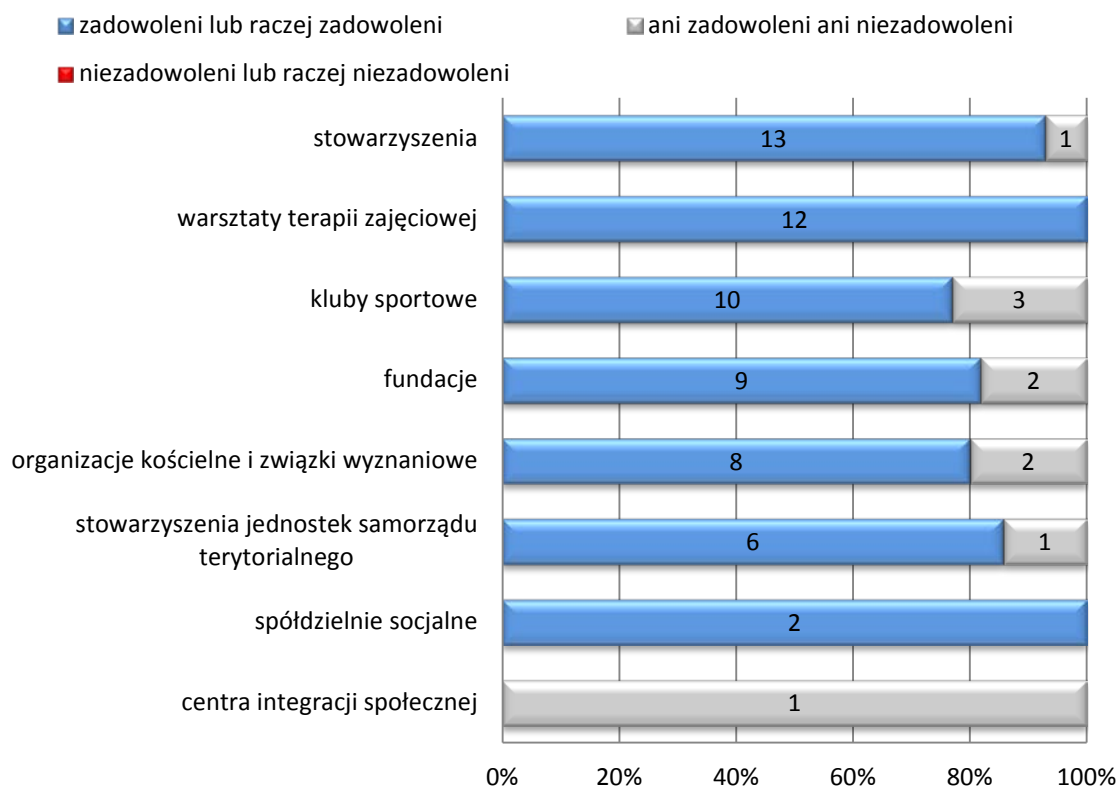

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Ocena efektów współpracy wśród powiatowych JST

Podobnie jak jednostki gminne, w 2012 roku małopolskie powiatowe organy samorządowe także były na ogół zadowolone z efektów współpracy z podmiotami ekonomii społecznej. Żaden z przedstawicieli nie ocenił mającej miejsce kooperacji jako niezadowolającej. Wszystkie jednostki powiatowe darzą uznaniem efekty zadań realizowanych wspólnie z warsztatami terapii zajęciowej oraz ze spółdzielniami socjalnymi. Dodatkowo, podobne odczucia posiada ponad 90% jednostek współpracujących ze stowarzyszeniami.

Wykres 14 Zadowolenie powiatowych JST z efektów współpracy według typu PES.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

6. Strategia JST

Wymiar dokumentacji strategicznej

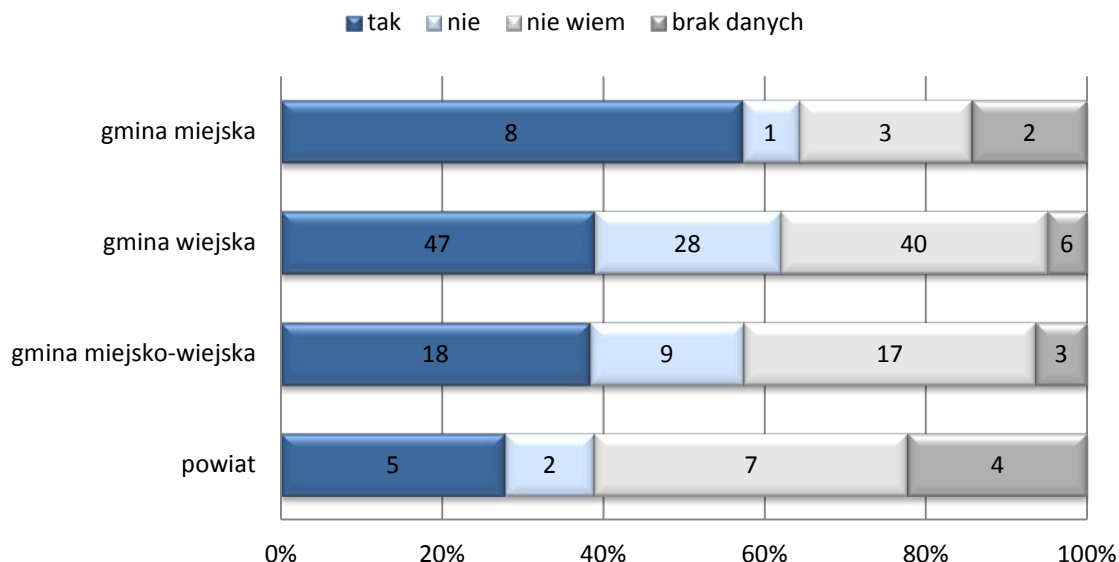
Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego zapytani zostali o to, czy w obowiązujących w 2012 roku dokumentach strategicznych znajdowały się zapisy o stosowaniu instrumentów ekonomii społecznej. Do wyszczególnionych dokumentów należały:

- Strategia rozwiązywania problemów społecznych
- Strategia rozwoju lokalnego
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W 2012 roku 73 gminne oraz 5 powiatowych jednostek samorządu terytorialnego posiadało w swoich strategiach rozwiązywania problemów społecznych zapisy o stosowaniu instrumentów ekonomii społecznej. Należy zaznaczyć jednak, że liczba ta może być wyższa, gdyż przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego stosunkowo często nie posiadali wiedzy na ten temat. Podkreślenia wymaga fakt, że odpowiedzi udzielały osoby odpowiedzialne za współpracę z PES.

Zgodnie z wiedzą osób ankietowanych, zapisów takich nie uwzględniają strategie rozwiązywania problemów społecznych w 38 gminnych jednostkach samorządowych (w tym w 1 gminie miejskiej, 9 gminach miejsko-wiejskich oraz 28 gminach wiejskich) oraz w 2 powiatowych jednostkach samorządowych.

Wykres 15 Obecność zapisów dotyczących stosowania instrumentów ekonomii społecznej w strategiach rozwiązywania problemów społecznych.

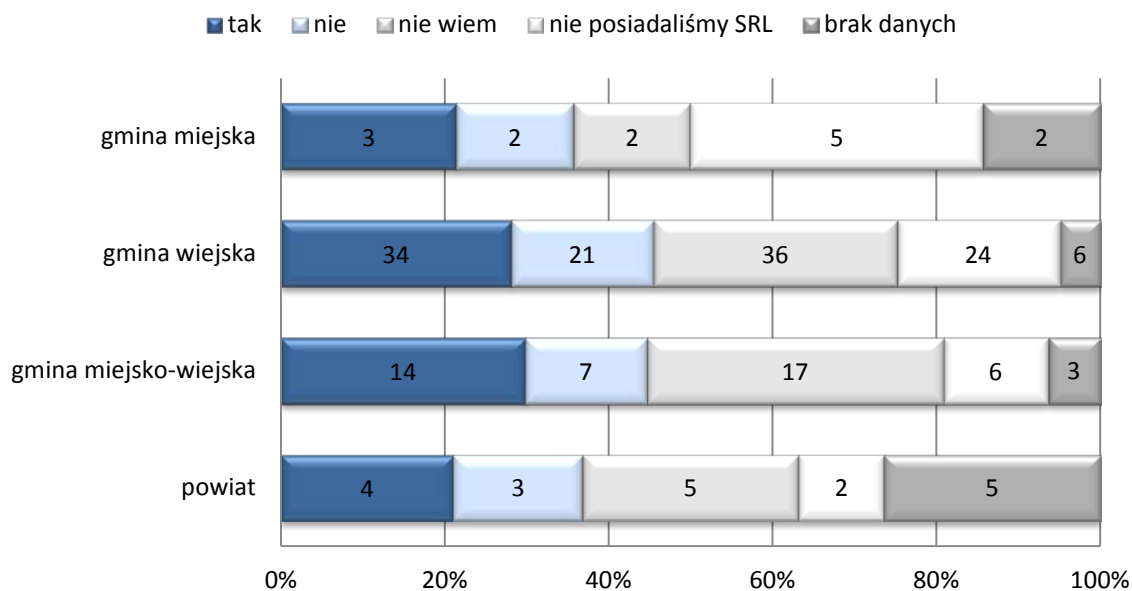
N=201²⁸

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

W województwie małopolskim w 2012 roku 51 gminnych jednostek samorządowych i 4 powiatowe jednostki samorządu lokalnego posiadały w swoich strategiach rozwoju lokalnego zapisy dotyczące stosowania instrumentów ekonomii społecznej. Zapisy takie nie znajdowały się natomiast w dokumentach strategicznych 30 jednostek gminnych i 3 jednostek powiatowych. Należy w tym miejscu podkreślić, że 35 gminnych jednostek samorządowych i 2 powiatowe jednostki samorządowe nie dysponowały dokumentem strategicznym dotyczącym rozwoju lokalnego.

²⁸ Na wykresie ujęte zostały wszystkie jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Wykres 16 Obecność zapisów dotyczących stosowania instrumentów ekonomii społecznej w strategiach rozwoju lokalnego

N=201²⁹

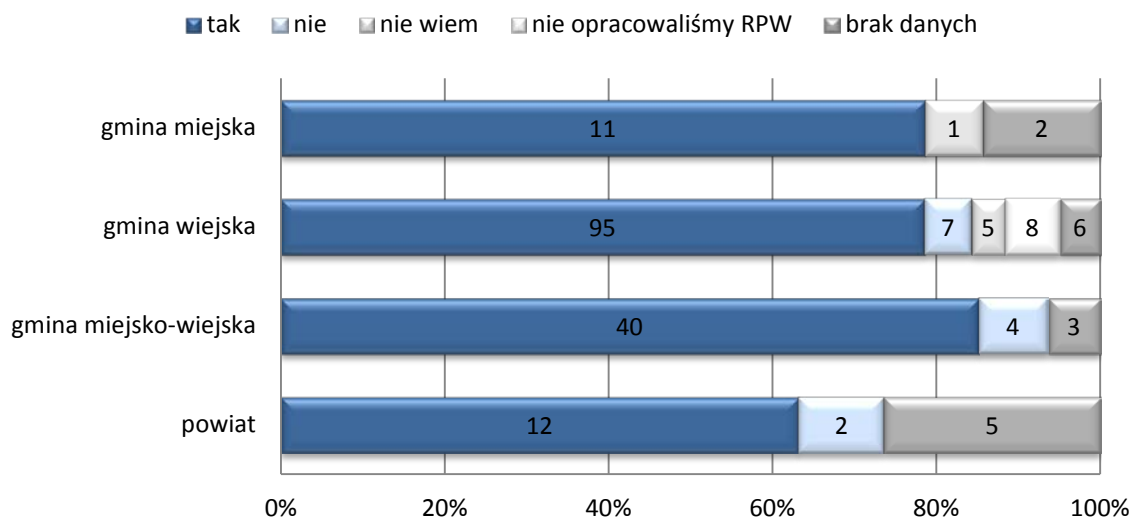
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Przedstawiciele jednostek samorządowych udzielili znacznie pełniejszych informacji na temat rocznych planów współpracy z organizacjami pozarządowymi, ponieważ jedynie 6 przedstawicieli JST nie posiadało wiedzy w tym zakresie. Były to głównie osoby pracujące w jednostkach umiejscowionych w gminach wiejskich.

Roczne plany współpracy z organizacjami pozarządowymi obowiązujące w 2012 roku w 146 gminach zawierały zapisy uwzględniające możliwość zlecenia zadań publicznych do realizacji podmiotom ekonomii społecznej i/lub wspierania tychże podmiotów w realizacji wymienionych zadań. Zapisy te znajdowały się także w dokumentach 12 samorządowych jednostek powiatowych. Nie uwzględniono ich natomiast w rocznych planach 11 jednostek gminnych i 2 jednostek powiatowych.

²⁹ Na wykresie ujęte zostały wszystkie jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Wykres 17 Obecność zapisów dotyczących zlecania zadań publicznych do realizacji podmiotom ekonomii społecznej w rocznych planach współpracy z organizacjami pozarządowymi

N=201³⁰

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Wymiar finansowy

Inicjatywy lokalne

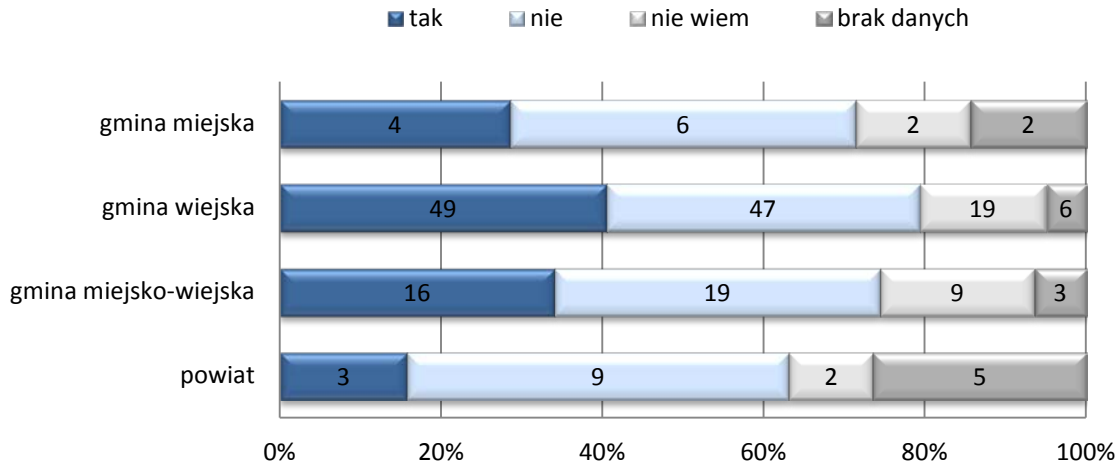
W 2012 roku środki przeznaczone na realizację inicjatyw lokalnych zabezpieczone zostały w budżetach 69 gminnych oraz w budżetach 3 powiatowych jednostek samorządowych.

W 72 gminach województwa małopolskiego oraz w 9 powiatach środki na realizację tych inicjatyw nie zostały w 2012 roku zabezpieczone.

Dodatkowo, brak jest informacji o sytuacji w 41 jednostkach gminnych i 7 jednostkach powiatowych, w tym odpowiednio w 30 i w 2 z powodu niewiedzy przedstawicieli organów, którzy wzięli udział w badaniu.

³⁰ Na wykresie ujęte zostały wszystkie jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

Wykres 18 Zabezpieczenie w budżecie środków na realizację inicjatyw lokalnych według typu JST

N=201³¹

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Fundusze sołeckie

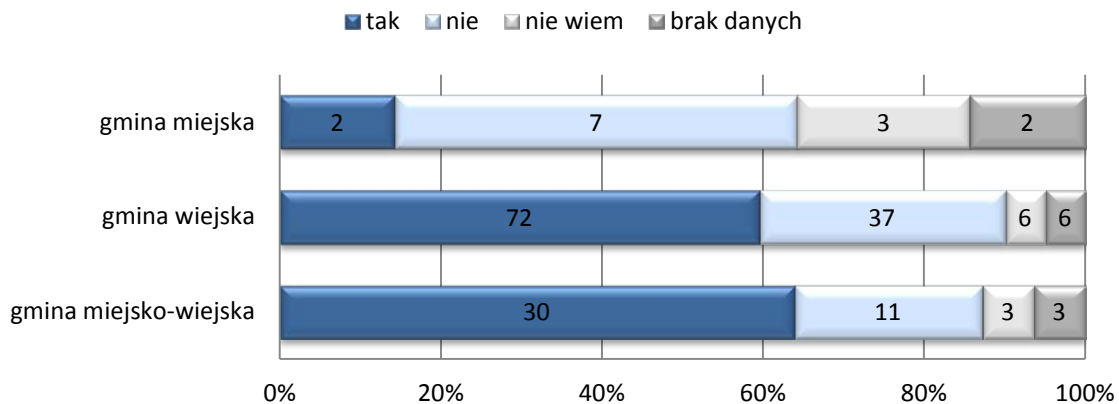
W Polsce podstawą dla funkcjonowania funduszy sołeckich jest Ustawa o funduszu sołeckim z 20 lutego 2009 roku. Fundusz ten zasilany jest ze środków budżetowych gmin i służy realizacji zadań mających na celu poprawę warunków życia mieszkańców. Warto zaznaczyć, że dla części wydatków płynących z funduszu sołeckiego gminom przysługuje zwrot z budżetu państwa w formie dotacji celowej. Powiaty, jako jednostki, które nie dysponują funduszami sołeckimi, nie odpowiadały na pytanie o zabezpieczenie w swoich budżetach środków na realizację tychże funduszy.

W województwie małopolskim w 2012 roku większość jednostek gminnych (104 JST) zabezpieczyła w swoich budżetach środki na realizację funduszy sołeckich. Sytuacja jednak różniła się w zależności od rodzaju gminnej jednostki administracyjnej. Zadanie to zostało bowiem wykonane w ponad 60% gmin wiejskich oraz wiejsko miejskich. Jednak w przynajmniej połowie gmin miejskich (7 JST) nie zdecydowano się na zabezpieczenie tego typu środków. Dwie gminy miejskie zabezpieczyły w swoich budżetach na rok 2012 takowe środki, a od 5 przedstawicieli gmin nie uzyskano na ten

³¹ Na wykresie ujęte zostały wszystkie jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

temat informacji (w tym od 3 z powodu niewiedzy osoby wypełniającej ankietę). Zapewne taki stan rzeczy wynika z faktu, iż gminy miejskie dysponują funduszami dzielnicowymi i częściej rezerwują w swoich budżetach środki na realizację tychże funduszy.

Wykres 19 Zabezpieczenie w budżecie środków na realizację funduszy sołeckich według typu JST.

N=182³²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

7. Stosowanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych

Klauzule społeczne to wyłączenia od ogólnych zasad zamówień publicznych, do których muszą stosować się wszystkie organy administracji rządowej i samorządowej, stosowane ze względu na istotne cele społeczne. Od 2009 roku w Polsce obowiązują dwie klauzule społeczne. Pierwsza dotyczy wykonawców zatrudniających osoby niepełnosprawne (klauzula zastrzeżona), druga natomiast osób zagrożonych wykluczeniem na rynku pracy. Znajomość i stosowanie tych klauzul przez JST opisane zostało w tej części raportu.

³² Na wykresie ujęte zostały wszystkie gminne jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

W 2012 roku w Małopolsce niewielka liczba jednostek samorządu terytorialnego zdecydowała się na stosowanie klauzul społecznych w zlecanych przez siebie zamówieniach publicznych (Wykres 19). Wśród podmiotów, które odpowiedziały na pytanie jedynie 5 jednostek gminnych stosowało klauzule społeczne (w tym 4 gminy wiejskie).

Zastosowane klauzule społeczne dotyczyły:

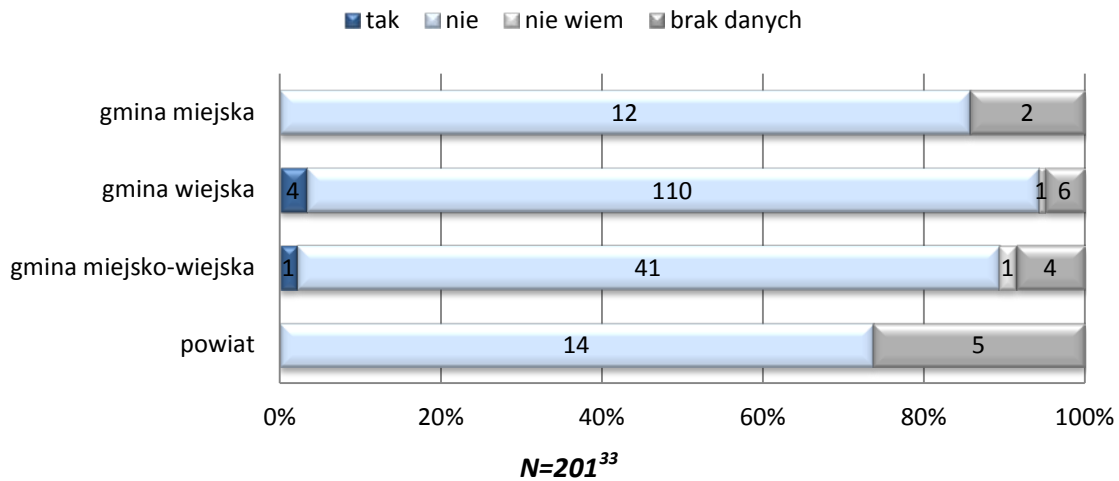
- dożywiania dzieci i młodzieży szkolnej,
- opieki nad osobami starszymi,
- opieki społecznej,
- zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu.

Spośród 5 gmin, które stosowały klauzule społeczne w 2012 roku jedynie w przypadkach 3 jednostek samorządu terytorialnego zgłosił się przynajmniej 1 podmiot, który skorzystał z zamieszczonej klauzuli (w tym w 2 gminach wiejskich oraz 1 gminie miejsko-wiejskiej).

Narzędzia tego nie wykorzystało 163 gminnych oraz 14 powiatowych jednostek administracyjnych.

Na pytanie nie uzyskano natomiast informacji od 12 przedstawicieli organów gmin i 5 przedstawicieli organów powiatowych.

Wykres 20 Stosowanie klauzuli społecznej w zamówieniach publicznych według typu JST.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

Powody niestosowania klauzul społecznych

Głównymi powodami, dla których nie stosowano klauzul społecznych w zlecanych zamówieniach publicznych były: brak wystarczających informacji o tym jak w praktyce stosować klauzule społeczne (71 gminnych JST, 8 powiatowych JST) oraz niejasność przepisów i obawa przed ich błędną interpretacją (53 gminnych JST, 4 powiatowe JST). Dodatkowo w 48 gminach i 4 powiatach brakowało wykonawców, którzy mogliby skorzystać z takiej klauzuli³⁴.

³³ Na wykresie ujęte zostały wszystkie gminne jednostki samorządu terytorialnego. Kolorem szarym oznaczono te jednostki, które nie wzięły udziału w badaniu lub nie uzyskano od nich odpowiedzi na pytanie.

³⁴ Należy w tym miejscu przypomnieć, że dwie klauzule społeczne, które obowiązują w ustawodawstwie, nakierowane są na:

- pracodawców, którzy zatrudniają powyżej 50% osób niepełnosprawnych, (Zamawiający może zastrzec w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy, u których ponad 50% zatrudnionych pracowników stanowią osoby niepełnosprawne w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub właściwych przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego - art. 22.2 Ustawy Prawo zamówień publicznych z dnia 29 stycznia 2004 roku z późn. zm.)
- osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (Zamawiający może określić w opisie przedmiotu zamówienia wymagania związane z realizacją zamówienia, dotyczące:

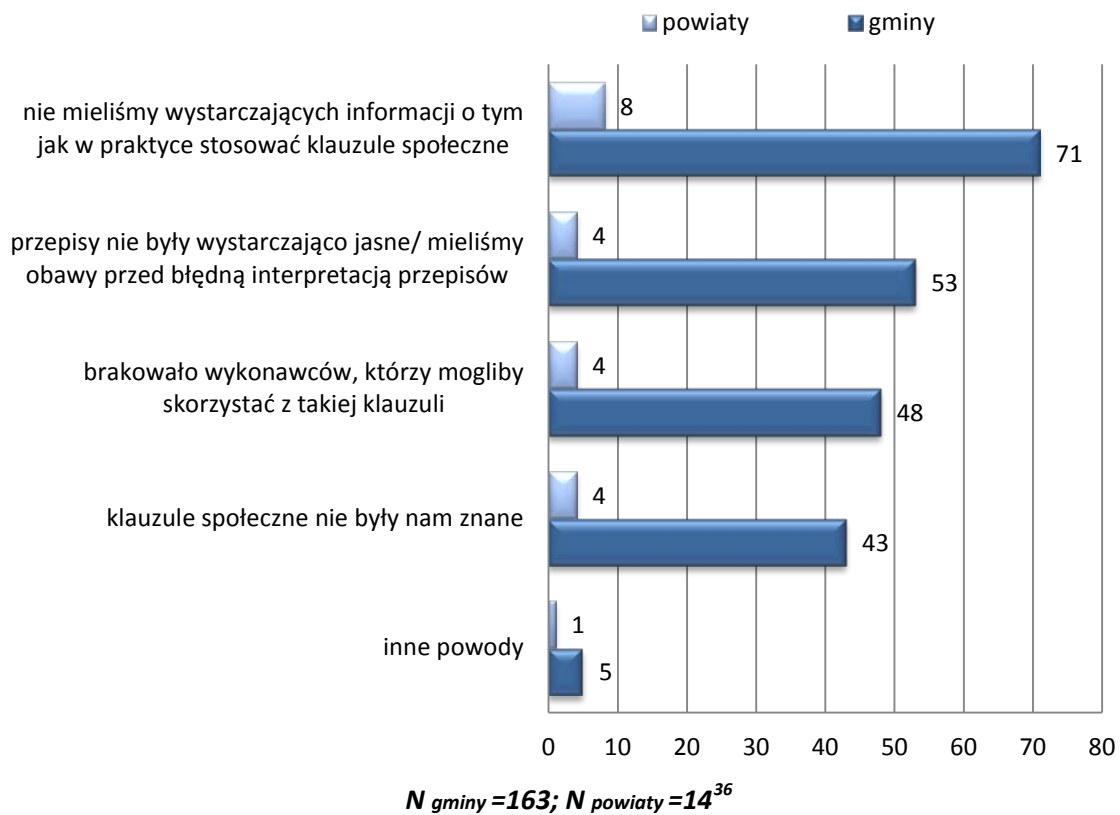
Dwie osoby wypełniające narzędzie badawcze nie znały powodów braku stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych. Wśród innych przyczyn przedstawiciele organów samorządowych wymieniali co następuje:

- „finansowa współpraca z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI³⁵ opiera się na środkach z funduszu "korkowego" w związku z tym wszystkie działania muszą służyć przeciwdziałaniu alkoholizmowi i jest to podstawowe kryterium przy realizacji tej współpracy”
- „środki finansowe, którymi dysponuje Gmina zmuszają nas do wybierania osób najtańszych i skutecznych”
- „wysokości kwot dotacji jakie, były przekazywane organizacjom pozarządowym nie wymagały stosowania klauzul społecznych”
- „nie było takiej potrzeby”

-
- 1) zatrudnienia osób:
 - a) bezrobotnych lub młodocianych w celu przygotowania zawodowego, o których mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
 - b) niepełnosprawnych, o których mowa w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
 - c) innych niż określone w lit. a lub b, o których mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym
 - lub we właściwych przepisach państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
 - 2) utworzenia funduszu szkoleniowego, w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w którym wpłaty pracodawców stanowić będą co najmniej czterokrotność najniższej wpłaty określonej w tych przepisach;
 - 3) zwiększenia wpłat pracodawców na rzecz funduszu szkoleniowego, w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, do wysokości określonej w pkt 2 - art. 29.4 Ustawy Prawo zamówień publicznych z dnia 29 stycznia 2004 roku z późn. zm.).

³⁵ powiększenie liter zgodnie z oryginalnym wpisem podczas wypełniania ankiety.

Wykres 21 Główne powody braku stosowania klauzuli społecznej w zamówieniach publicznych według typu JST

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych badania „Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z podmiotami ekonomii społecznej”

³⁶ Liczba odpowiedzi nie sumuje się do liczby jednostek samorządu terytorialnego, gdyż przedstawiciele organów administracyjnych mogli zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Spis ilustracji

TABELA 1 GMINY WEDŁUG POWIATÓW I STATUSU WYPEŁNIENIA NARZĘDZIA BADAWCZEGO	19
TABELA 2 JEDNOSTKI GMINNE, KTÓRE NIE UKOŃCZYŁY WYPEŁNIANIA KWESTIONARIUSZA WEDŁUG POSTĘPÓW W NARZĘDZIU BADAWCZYM	20
TABELA 3 JEDNOSTKI POWIATOWE, KTÓRE NIE UKOŃCZYŁY WYPEŁNIANIA KWESTIONARIUSZA WEDŁUG POSTĘPÓW W NARZĘDZIU BADAWCZYM	21
TABELA 4. ODSETEK GMINNYCH JST WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z PES WEDŁUG TYPU JEDNOSTKI ORAZ OBSZARU WSPÓŁPRACY.....	35
TABELA 5. ODSETEK GMINNYCH JST WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z PES WEDŁUG FORMY ORAZ TYPU JEDNOSTKI.....	41
TABELA 6 ODSETEK GMINNYCH JST WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z PES WEDŁUG TYPU PODMIOTU I TYPU JEDNOSTKI	46
WYKRES 1 TYPY JST	23
WYKRES 2 JST WEDŁUG TYPU JEDNOSTKI ORAZ WSPÓŁPRACY Z PES	25
WYKRES 3 LICZBA GMINNYCH JST WEDŁUG WSPÓŁPRACY Z PES W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH.....	26
WYKRES 4 LICZBA I ODSETEK GMINNYCH JST, W KTÓRYCH ZNAJDOWAŁY SIĘ PES WEDŁUG LICZBY OBSZARÓW DZIAŁALNOŚCI PES	27
WYKRES 5 LICZBA GMINNYCH JST (WEDŁUG TYPU), W KTÓRYCH ZNAJDOWAŁY SIĘ PES WEDŁUG LICZBY OBSZARÓW DZIAŁALNOŚCI PES	28
WYKRES 6 LICZBA GMINNYCH JST, W KTÓRYCH ZNAJDOWAŁY SIĘ PES REALIZUJĄCE RÓŻNE TYPY DZIAŁALNOŚCI	30
WYKRES 7 LICZBA GMINNYCH JST WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z PES WEDŁUG OBSZARU WSPÓŁPRACY.....	34
WYKRES 8. LICZBA POWIATOWYCH JST WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z PES WEDŁUG OBSZARU WSPÓŁPRACY	36
WYKRES 9 FORMY WSPÓŁPRACY GMINNYCH JST z PES	39
WYKRES 10 FORMY WSPÓŁPRACY POWIATOWYCH JST z PES	42
WYKRES 11 TYPY PES, Z KTÓRYMI WSPÓŁPRACOWAŁY GMINNE JST	45
WYKRES 12 TYPY PES, Z KTÓRYMI WSPÓŁPRACOWAŁY POWIATOWE JST	47
WYKRES 13 ZADOWOLENIE GMINNYCH JST z EFEKTÓW WSPÓŁPRACY WEDŁUG TYPU PES.....	48
WYKRES 14 ZADOWOLENIE POWIATOWYCH JST z EFEKTÓW WSPÓŁPRACY WEDŁUG TYPU PES.	49
WYKRES 15 OBECNOŚĆ ZAPISÓW DOTYCZĄCYCH STOSOWANIA INSTRUMENTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ W STRATEGIACH ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.	51
WYKRES 16 OBECNOŚĆ ZAPISÓW DOTYCZĄCYCH STOSOWANIA INSTRUMENTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ W STRATEGIACH ROZWOJU LOKALNEGO.....	52
WYKRES 17 OBECNOŚĆ ZAPISÓW DOTYCZĄCYCH ZLECANIA ZADAŃ PUBLICZNYCH DO REALIZACJI PODMIOTOM EKONOMII SPOŁECZNEJ W ROCZNYCH PLANACH WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI.....	53
WYKRES 18 ZABEZPIECZENIE W BUDŻECIE ŚRODKÓW NA REALIZACJĘ INICJATYW LOKALNYCH WEDŁUG TYPU JST.....	54
WYKRES 19 ZABEZPIECZENIE W BUDŻECIE ŚRODKÓW NA REALIZACJĘ FUNDUSZY SOŁECKICH WEDŁUG TYPU JST.....	55
WYKRES 20 STOSOWANIE KLAUZULI SPOŁECZNEJ W ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH WEDŁUG TYPU JST.....	57
WYKRES 21 GŁÓWNE POWODY BRAKU STOSOWANIA KLAUZULI SPOŁECZNEJ W ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH WEDŁUG TYPU JST.....	59
MAPA 1 LICZBA OBSZARÓW, W JAKICH DZIAŁAJĄ PES WEDŁUG GMINY.....	29
SCHEMAT 1 FAZY BADANIA.....	18
SCHEMAT 2 ANALIZOWANE OBSZARY	22